

Nógrádi Kovács György

Vadonc, az árva gyerek

Ifjúsági regény

Nógrádi Kovács György

Vadonc, az árva gyerek

Ifjúsági regény

**Lektorálta: Rakovszky Zsuzsa
Kulcsár Ágnes**

Rajzok: Kovács Gábor

**Kiadta,
a Robinson Könyvműhely,
Szécsény**

ISBN 963 500 70 78 1

1.

A két erős fiú több perce püfölte, „csépelte” egymást.

A társaik szoros gyűrűt vontak köréjük.

A teljesen egyenlőtlen feltételekkel indult küzdelem, mivel Leymeter Robi egy évvel idősebb és szemmel láthatóan zömökebb volt Labancz Józsinál, egyre egyoldalúbbá vált.

Robi még mindig magabiztosan mozgott, viszont Józsi egyre jobban kifulladt. Tátott szájjal szedte a levegőt, el-elbotlott, mégsem adta fel. Nemhiába hívták Vadoncnak, mert mindenki így nevezte az iskolában és a faluban. Valószínűleg vadóc helyett keresztelték el, furán Vadoncnak. Kezével, fokozódó erőtlensége ellenére is vadul csapkodta, felváltva Robit és a levegőt, alaposan „kidíszítve” a társa arcát. Robi orrából vér szivárgott, szeme körül piros foltok keletkeztek, arcán horzsolások látszottak. Neki a szája széle repedt fel, mind a két képén több dudor éktelenkedett. Megtépázott hajuk, kölcsönösen az arcukba lógott. Kezdetben boksznak indult harc, mindinkább pankrációnvá fajult.

Körülöttük a társaik eleinte csodálkozva bámulták a verekedőket. Izgatottan kuncogtak, rugdosták a földet, az öklüket rázták, röhögve biztatták őket: adj neki..., ne hagyd magad...! Majd, az előbb még, két külön pártra szakadt csoport többsége lassan, az egyöntetűn felülkerekedő Robi pártjára állt. Ezentúl egyedül őt biztatták, neki drukkoltak.

Boros ikrek: Peti és Zotyó is a verekedőket övező gyerekek között szorongott, ám ők a társaiktól eltérően, némán lesték az egymást, püfölő fiúkat.

Ezek az ikrek megszólalásig hasonlítottak egymásra, amely hasonlatosságból bal- és jószerencse egyaránt származott. A nagyjából egyforma képességű ikerfiúk közül, Zotyó sokkal szorgalmasabb volt, ezért Peti helyett is ő mondta fel a verset, ő ment ki a táblához, matek példát megoldani és felelni. Nehezen lehetett leleplezni őket, ugyanis - kész cirkuszt rendezve -, helycserére hivatkoztak, és kölcsönösen „felcserélték” a nevüket is: Peti Zotyónak, ő pedig Petinek

adta ki magát. Testnevelési órákon Peti ugrott, futott Zotyó helyett, mivel testnevelésből ő bizonyult jobbnak. A vesztesre álló sakkpartit Peti helyett Zotyó fejezte be, mert Petinek ilyenkor sürgősen „ki kellett mennie”. Ő kiballagott, Zotyó meg szépen visszاسompolygott a helyére. Vele ellentétben, főleg kisebb korokban a nagyok, Peti helyett, mivel állandóan csúfolta őket, a semmiről sem tudó ártatlan Zotyót agyabulálták el. A napköziben Peti kivette és sietve befalta a testvére tízóraját, uzsonnáját. Miután, a tőle sokkal lassúbb Zotyó becammogott az udvarról -, kövérsége okán, úgy járt, mint a medve -, semmit sem talált a kirakott, megszokott műanyag tálcán, ennivalóját követelte. A konyhások, mivel azt hitték, csal, ezért elzavarták...

Felsőökként - tanulva a történelemből - külön osztályba rakták őket. Peti az a-ba, Zotyó a b-be járt.

Vadonc nagyon elfáradt. A szája széle fáj, az arca sajgott, lábai meg-megroggyantak, ám mégis tovább küzd, ha az ikrek meg nem elégeleik, s a verekedők közé nem állnak.

Egyikük Robit, másikuk Vadoncot tuszkolta odébb.

- Elég volt!

- Hagyjátok abba! Nagy balhé lesz belőle!

Vadonc előbb egy véreset köpött, majd zordon a diadalmasan mosolygó társára förmedt:

- Nem győztél le! Szétszedtek.

- Ne-e-e-em? - rikoltott fel harciasan Robi. - Hogy neki ne ugorjon, Zotyó sietve elkapta a kezét, és visszatartotta.

Robit nemcsak az osztályukban, az iskolában is a legerősebbek közé sorolták, ezért külön-külön, bátran megbirkózott volna az erős, Boros testvérekkel, de kettejükkel nem mert kikezdeni. Mindezek ellenére tovább kakaskodott. Ugrált, mintha minden áron ki akarna törni az ikrek szoros gyűrűjéből. Ám akkorra már, nemcsak a Boros testvérek, hanem a többiek is megelégettek. Kézzelel-lábban tiltakoztak a verekedés folytatása ellen.

Robi, Zotyó vállán át kiabált Vadoncra:

- Nem adok egy percet és felnyalod a homokot!

- És... és, mi van akkor? - nyegléskedett Vadonc. - Felkelek, és folytatom. Fogadom, hogy sokkal tovább bírom szusszal, mint te, a...! Bonyósnak hiszed magad, holott egy valamirevaló ütést se vittél be!

- Akkor meg mitől vérzik a pofád?

- Pofád van neked, meg a lónak! Belém fejtél, miközben kitéptem a hajadat. És a te orrod? Olyan dagadt lesz holnapra, mint egy jókora uborka. Szemed körül monoklik...

Még tovább mondja, szidja, ha Takaró Tóni le nem torkolja.

- Ismerd be, haver, hogy Robi volt a jobb!

- Úgy nézel ki, mint egy cafat valami - ezt Kaczúr Zsolt tette hozzá.

A többiek is belebeszéltek. Mire Vadonc azonnal belátta, hogy a társai mindnyájan az erősebb oldalára álltak, ezért egyetlen mukkot sem szólt többé. Magára erőltetett, nyugodt mozdulatokkal simogatta, veregette le összekoszolódott nadrágjáról a port, igazgatta meg, viseltes, kissé „kinőlt”, szűk dzsekijét, és hangtalanul otthagya őket.

Néhányan csúfondárosan, utána vihogtak, röhögtek, ám Vadonc nem törődött velük többé. Bensejében leküzdhetetlen keserűség gyülemlett, ömlött szét és összekeveredett a megalázott emberek szégyenével, amely során az átlagosnál makacsabb akarata, arra buzdította, hogy mégis forduljon vissza, és kiáltson rájuk legalább valami durvaságot vagy ocsmányságot. Meg is teszi, ha a leküzdhetetlen keserűsége végleg felül nem kerekedik megsértett önérzetén.

Mindenki, de mindenki elpártolt tőle. Jenei Henrik, Magócsy Jancsi, Gulyás Krisztián s a többiek, akikkel naponta összejárt. Együtt rótták a végtelen mezőséget és a romantikus erdőszéleket, nem beszélve kedvenc fürdőhelyükről: a bányatoról, ahol nyaranként, szinte naponként, hosszabb ideig fürödtek s úszkáltak...

Az úton pónilovas kordé tűnt fel.

- Matykó! - kiáltott fel, miközben eléje futott.

A póni jól ismerte Vadoncot, ugyanis a többi fiúktól eltérően ő sosem kínozta, sosem verte. Kockacukorral etette, simogatta, becézgette. Nem is állt meg senkinek, csak neki.

Matykó és a régimódi, kétkerekű kordé a környék egyetlen tápkereskedője volt, aki a közeli, szomszédos, nagy faluban székel. Rengegten tartottak nyulakat, tyúkokat és hizlaltak disznókat szerződéses

leadásra. A legtöbben autókkal jártak át a tápért, mert Vadonc falujában már, majdnem minden egyes háznál akadt személygépkocsi. Igen ám, csakhogy a benzin sokba került, és több nyugdíjas állattartó, öregember is élt a faluban, akik nem engedhették meg maguknak ezt a luxust. Az élelmes tápos ezért, a régi malmost utánzón - annak ugyan nem pónilova, hanem számara volt -, a gyerekek nagy öröme-re, igen kezes pónilovat szerzett, amelyet - a kordéval együtt - a vásárlói rendelkezésére bocsátott. Megvették a tápot, s mikor-milyen, nejlon- vagy papírzsákokat, kordéra rakták, és hazahajtottak. Otthon szépen lepakoltak, rápaskoltak tenyerükkel a póni hátára, mire a jól beidomított, szelíd állat, szépen hazaballagott.

Bárhonnan hazatalált.

A gyerekek számtalanszor elkapták. A bátrabbak felkapaszkodtak a hátára, hogy meglovagolják. Mások a kordéba guggoltak. Nem is lett volna baj, ha csak egyedül teszik ezt, de néha többen is rá akartak ülni a hátára, a kis kordét pedig, zsúfolásig „megtöltötték”. Matykó túrte egy ideig, végül megunva az egyre s egyre szaporodó terhet és a macerálást, egyszerűen „ledobálta” a gyerekeket a hátáról. Rúgott, harapott. A kordében kuporgókat pedig, gyors, cikcakkos futással rázta, „hullajtotta le”, szó szerint, ugyanis a kordének nem volt hátulja.

Csak Vadoncot túrte meg a gyerekek közül, mert a felnőttekkel megvolt.

Bánatosan mászott fel a kordéra, telepedett le az oldalára, nézett le az előtte baktató állatra. Az előbb történetek után valósággal hálát érzett Matykó iránt, amiért most felülhetett a kis és szűk kordéjára. Hálát és mélységes együttérzést, mert Matykó is olyan egyedül járta az útját, ahogyan ő, a többiek között. Nemcsak most, a durva és, barátainak hitt társai által, szégyenteljes cserbenhagyása után, máskor is.

A szöke hajú, kék szemű, komor arcú Labanc Józsi, árva gyerekként tengette az életét. Szülei öt éves korában haltak meg. A közeli városban dolgoztak, mígnem egyik napon a szövetkezetük Pestre küldte őket üzemi, belső targoncavezetői tanfolyamra. Tiltott helyen fürödtek a Dunában. Előbb csak a szélén, később mind és mind beljebb merészkedtek. Elsőként az anyját ragadta el az ár. Az apja azon-

nal a fuldokló segítségére sietett. Egymást átölelve süllyedtek és tűntek el a tajtékozó, vad habokban. Hosszabb keresés után, csak a negyedik nap, kilométerekkel odébb, a parton, ahová a víz sodrása vetette ki, találták meg a holttestüket. A kis, árván maradt, Labanc Józsit állami gondozásba vették. Ötől-kilenc éves koráig, a Fóti Gyermekvárosban nevelkedett, ahonnan nagyapja, sok hercehurca, utánjárás, futkosás után, kivette, s visszahozta a faluba.

A régi, igen szolid kisfiú, közben teljesen elvadult. Kötözködővé, morcosává, izgágává változott. Főleg az első években, mert, később megszelídült valamelyest, mégis rajta maradt a jelző: Vadonc, az árva gyerek!

A régebben csak néha-néha italozó nagyapja, az utóbbi időben egyre s egyre gyakrabban részegedett le, amikor is, az egyébként nagyon csendes, jószívű öregember teljesen kicserélődött. Eldurvult. Józsi, ilyenkor, az adott lehetőségeihez képest, elmenekült otthonról. Esténként a falut róttá. Éjjelenként pedig, az udvarukban lévő szalmakazalban aludt...

Már majdnem a szomszédos faluban jártak, amikor Vadonc kikószálódva végre gondolatainak, összekuszálódott pókhálójából, leugrott a kordéról.

Matykóhoz lépett, és gyengéden a hátára vert.

- Menj tovább egyedül! Visszakutyagolok a falumba.

Matykó, mielőtt elindult volna, feléje fordította a fejét. Nedves szeméből szelíd megértés tükröződött a fiú felé.

Vadonc majdnem elsírta magát.

Az iskolában nyolc óra előtt tíz perccel csengettek be. Ezt megelőzően - amint itt nevezték: az „ügyeletesi” csengetés után - az ügyeletesek jelentést tettek a velük együtt kint tartózkodó, felügyelő tanárknak: „Én ... ügyeletes szolgálattételre jelentkezem!” Ezután, azonnal elfoglalták a helyüket: a bejárati fő- és a hátsó udvari kapunál, a folyosó udvarra nyíló ajtajában, s bent a mosdónál.

Egyébként a tágas udvar, már jóval ezelőtt teljesen megtelt kisebb-nagyobb diákcsoportokkal. Lányok, fiúk vegyesen. Legtöbben a padok környékén gyűltek össze. Ki a padon, ki a támláján, esetleg a kitömött táskáján ült. Mások, a lebetonozott kézilabdapályán, kis tömör labdácskákat rugdaltak, pattogtattak. Az udvaron három, sudár juharfa és egy szuvas, öreg diófa terebélyesedett. Az egyik juharfa ágain, tegnap felrúgott labdát fedezett fel valaki. Valamilyik, bátor fiú utánna mászott a fára, amíg a társai alulról biztatták, irányították. A diófa körül, most senki sem ácsorgott, játszott, holott előbb, többen is azon „sertepeltek” - kövel, fadarabokkal, labdákkal, de akadtak olyanok is, akik a vonalzójukkal, a tolltartójukkal dobálták meg az ágakat -, hogy leverjenek róla néhány szem diót.

Előbb zavarta szét őket az ügyeletes tanárnő.

Boros testvérek egymással versenyezve, már-már hízelegve veregették Vadonc hátát. A kerítés mellett álltak.

- Bátor fej vagy, s rámenős - célzott Peti a tegnapi, Robival történő verekedésére.

- A szám dagadt. A pofám kék...

- Nem az az erős, aki adja, aki állja! Te álltad!

- Most hízelegsz, tegnap meg... - nem folytatta. Ajakbiggyesztésével, megvető, neheztelő tekintetével adta tudtukra véleményét.

- Ki szedett szét benneteket? - fortyogott Zotyó.

- Ti, és mit értetek el vele? Semmit.

- Azt, hogy nem püfölt össze jobban. Ismerd be, haver, megvert - szajkózta Peti.

- Megverni, lehet, de legyőzni soha! - feléjük bökött a mutató ujjával. - Ezt jól jegyezzétek meg!

- Nem vagy majrás, az biztos! - nyáladzott Zotyó.

- Ha agyon ver se, sosem adod fel - hízelgett Peti.

Vadonc nem válaszolt. Faképnél hagyta őket, de továbbra sem maradt egyedül. A tegnapi, nevezetes bunyó híre sebesen terjedt szét az udvaron ácsorgó, rohangáló, vihogó, játszó diákok között. Vadoncot megverték, mégis óriásira hízott a tekintélye. Már az is hatalmas sikernek számított, hogy kiállt és megverekedett Leymeter Robival. Ő, pedig nemcsak kiállt, - hallották, híresztelték -, hanem hősiezen helyállt. Ha nem avatkoznak közbe, a végkimerülésig küzd. Pióca-ként tapadt Robira. Egyszerűen nem lehetett lerázni, sem legyőzni. Igaz, az arca tele van kék és élénkpiros foltokkal, véraláfutásokkal, de Leymeter Robi orra is bedagadt. De mennyire bedagadt! Eddig, senki sem mert kikezdeni vele. Azt csinált, amit akart. Az iskola fenegyerekének tartották, ámbár otthon, a szüleivel szemben kifogástalanul viselkedett. Sokan nem értették: honnét ez a színeváltozás?

Végre emberére akadt az iskolában!

Vadonc tehát, ha a tegnapi verekezésben nem is, ma, az iskola udvarán, a társai körében, fényes diadalt aratott. Nem hiába mondogatja Németh tanár úr: csak küzdés árán győzhetünk!

Ő győzött, igaz megszenvedett érte!

- Csak azt mondd meg legalább, min vesztetek össze Robival? Semmit, semmit sem hallottunk rólatok - faggatta Zotyó később hűen, miután újra összeakadt Vadonccal a hatalmas udvaron.

A mellettük téblábolók, arcukon ülő, szemükbe be-fészkelődő, néma kíváncsiságukkal kérdezték tőle ugyanezt, amiért Vadoncnak, ha akart, ha nem válaszolnia kellett.

- Az én anyámat ne szidja senki! - Csak ennyit mondott.

Hóna alá csapta viseltes „szatyóját”, majd senkivel, semmivel sem törődve elviharzott. A folyosó felé futott.

Két ügyeletes is állt az ajtóban, akik a második csengetésig senkit sem engedhettek be a folyosóra.

Vadonccal, most mégis - szabálytalanul - kivételeztek.

A tegnapi verekedés miatt történt, mert szembeszállni Robival, ebben az iskolában nem tartozott a mindennapos események közé.

A folyosón Jenei Henrikkel, a folyosó ügyeletesével futott össze, aki alig pillantotta meg, szeme villantásával, máris a legközelebbi ablakmélyedésbe hívta.

- Akarsz pénzt keresni? - fogadta ott.

- Pénzt, én?

- Kell a lóvé vagy nem?

- Ez nem kifejezés rá. Sok, nagyon sok pénz kellene, Guma - mert néha így nevezték Henriket.

Henrik odébb ment. Vadoncnak a szemével intett, hogy kövesse.

A legközelebbi sarokba húzódtak.

- Barinka Olga néni macskája elveszett - súgta ott Henrik.

A halk szavú, fiatal tanárnőt, aki elsőtől negyedikig vitte őket, a diákjai nagyon szerették.

- Olga néni macskája? - csodálkozott Vadonc.

- Most mondtam, nem? Pepitának hívta. Háromszáz forintot ígér a megtalálójának.

- Honnét tudod?

- A tesómtól. Alsós. Olga néni végigkürtölte mind a négy osztályt.

- És?

- Én „szereztem” egy hasonló macskát. Teljesen olyan, mint az övék volt.

- Láttad a macskáját?

- Egy utcában lakunk. Ők középen, mi legelöl.

- Biztos, hogy olyan? Csak... csak, nem te csórtad el?

- De nagy hülye vagy! - hátra vágta, és nevetett. - Kitalálunk valami... könnyen elhihető, szép mesét. Megdumáljuk, utána katonásan felmarkoljuk a lóvét. Fele-fele, oké?

- És, ha mégsem veszi be a cselt? Egyszerűen nem eszi meg, akkor mi lesz?

- Legrosszabb esetben rájön, hogy nem az övé. Ettől függetlenül, biztosan megtetszik neki. Úgy fizet, mint a pinty. Ő fizet, mi pedig szépen visszalopjuk.

- Vissza lop-juk? - Visszhangzott a kikerekedett szemű fiú szájából.

- Vissza. - Sűgva folytatta: - Megtaláljuk, és újra eladjuk neki. Egy macska két bőr!

Nem folytathatták, mert becsengettek. Jenei Henrik az ajtóhoz rohant, hogy kitarja, mert ez is az ő feladatai közé tartozott...

A két fiú alig várta, hogy vége szakadjon a tanításnak. Könnyű napjuk volt. Fizikaórán a múlt heti dolgozatukat javították ki. Vadoncnak, szokás szerint gyenge kettesre sikerült. Irodalomórán verset elemeztek. A két utolsó rajzórán végig festettek.

Még az egyik óra alatt történt.

Leymeter Robi gumónyira dagadt orrát, a tanárok közül elsőként Kati néni fedezte fel. Egy ideig csodálkozva nézte, majd rászólt:

- Mi történt veled, Robi?

- Leestem a létráról - hazudta szemrebbenés nélkül.

Mialatt az osztálytársai szemtelenül vihogtak, röhécseltek, olyan szemekkel meredt Vadoncra, mintha fel akarná nyársalni.

Igaz is! Az eltelt szünetekben azt híresztelte, hogy hamarosan leszámol vele. Az egész iskola szeme láttára üti-veri agyon. Nem nagyon hittek neki, mégis kíváncsian várták a fejleményeket.

Kati néni összevonta a szemöldökét. Homlokán ráncok keletkeztek, szemében őszinte sajnálkozás bujkált, mialatt megcsóválta a fejét.

- Nem lesz ennek jó vége, fiam! Hallottam, nyakra-főre fogdosod be a mások, szép galambjait. Vajon a szüleid...?

Nem folytathatta. Szavait az előbbinél is nagyobb viháncolás fogadta.

- Mi az, mi az, gyerekek! - ütközött meg a tanárnő.

Senki sem felelt. Tovább nevettek, mire Kati néni rájuk kiáltott:

- Csend legyen!

Gyorsan folytatta az órát, mert jól tudta: ha nem köti le a gyerekek figyelmét, ők maguk gondoskodnak a szórakoztatásukról, ami a legtöbbször nem vezet jóra.

Henrik és Vadonc pontosan egy órákor csengetett be Barinkaiékhoz. Olga néni nyitott ajtót. A száját törölgette, ugyanis éppen ebédelték.

- Jé, cica! - szökkent a hangja. Szemében meleg érdeklődés lobbant, ám azonmód ki is aludt.

- Nem az én cicám! Nem, ez nem Pepita!

Megsimogatta.

Henrik azonnal készen állt a válasszal:

- Vadmacska. A nádasban fogtuk. Hárman voltak. A többiek elfutottak. Alig bírtuk elkapni ketten. Karmolt, harapott...

- Gyertek beljebb!

Henrik szíve nagyot dobbant: Ez az! Ráharapott! A magabiztos emberek bátorságával követte. Vadonc szorosán mögötte kullogott. Romlatlan igazságérzete sehogyan sem bizonyult eléggé erősnek, megbirkózni Henrik gátlástalanságával, akinek a szája be nem állt:

- Vadmacska. A bányató mellett nádasban fogtuk, s mennyire nehezen! - bizonygatta újra és újra. Holott valójában az egyik autó motorházáról emelte le a napozó kiscicát. Vadonc régen elfut, ha nem kell a pénz. De kellett. Ezért kissé összehúzta a nyakát, és zavartan hallgatott. Régi, jó tanító nénijüket csapják be. Ez bántotta a legjobban. Hosszú keze lógott, minduntalan útjába volt, ezért zsebre dugta.

A nyitott előtérben megálltak. A falon kalitka lógott, benne egyetlen papagáj ugrált. Olga néni férje a beszélgetésükre kijött. Kölest szórt be a kalitkába. Úgy tett, mintha egyáltalán nem vette volna észre a gyerekeket. Később is, csak azért fordult feléjük, mivel a felesége megszólította:

- Nézd! Macskát hoztak. Szép cica, igaz?

- Vadmacska - vágott a szavába tolakodón Henrik - a nádasban fogtuk. Tessék megnézni!

- Nem volt elég az egy, amely elpártolt tőled? - neheztelt a férfi, előre megérezve a felesége szándékát. A gyerekekkel továbbra sem törődött, csak félvállról vetett rájuk néhány sanda pillantást.

- Elveszett - erősködött a felesége. - Ez teljesen olyan, mint Pepita volt.

A férfi, miután néhány fanyalgó pillantással végigmérte a kismacs-kát, a sarokba támasztott műanyag személtápjához lépett. Bal ke-zébe vette, jobbjaival partvist ragadott.

- Van nektek papagájotok? - fordult váratlanul a fiúkhöz.

Mialatt Vadonc a fejét rázta Henrik buzgón rávágta:

- Van hát. Robinak hívjuk - hazudta szemrebbenés nélkül, a férfi szimpátiájának megnyerése reményében.

- És mit csinál most?

- Nem tudom - habozott, húzta a szót Henrik.

- Dehogynem! Szemetel. - A kalitkához lépett, és söpörgetni kezdte a hulladékot, amelyet a papagáj vert ki a kalitkából.

- Ne adjatok rá! - szólt a fiúkra Olga néni. - Bolondozik veletek.

Henrik, mialatt erőltetetten felröhögött, csak azért nevetett, hogy a férfi kedvében járjon, az felbuzdulva előbbi faviccén, újabbal állt elő.

- Tudjátok, mit csinálnék vele legszívesebben? Amit a viccbeli Jean ura papagájával. - Hangtónusát kissé átszínezte: - Jean, etesd meg a papagájomat! Már megettem uram. Mivel? A macskával, uram. - A cicára bökött a partvisa nyelével. - Szerintetek, szereti a papagájt?

Henrikre most egyáltalán nem hatott a férfi erőltetett vidámsága. Komoly hangon kezdte a válaszát:

- Vadmacska. Rovarokat..., madarakat zabál, de... - vált a hangja derűsebbé: -, tessék talán melléje zárni, és meglátjuk!

Olga néni hangosan felnevetett. Egészséges, szép fogai apró rizs-szemekként villogtak elő a szájából. Ám, még el sem ült teljesen ne-vetésének utolsó akkordja, máris ajánlatot tett a fiúknak:

- Pepitáért háromszázat ígértem. Ez nem ő. Kettőt kaptok érte.

- A tanár néninek... - A végig komoran ácsorgó, s néhányszor za-vartan lábat váltó Vadonc, majdnem kimondta, hogy akár ingyen is odaadjuk. Talán meg is teszi, ha Henrik hirtelen oldalba nem böki a könyökével, mire ő így folytatta: - Persze, persze.

A férfi máris a zsebébe nyúlt.

- Mit csinál apátok, ha a zsebébe nyúl? - bökte a gyerekek felé, erőltetett mosolya közepette.

- Nekem nincs apám. Anyu is meghalt - rekedezett Vadonc hangja.

A levegő megfagyott körülöttük egy pillanatra. A döbbsent csendet Henrik, erősen bizonytalan hangja törte meg.

- Előveszi a pénztárcáját, kinyitja... - habozott, s a vállát rángatta.

- És bosszankodik, hacsak nem káromkodik.

- Lali! - intette meg Olga néni a férjét, mialatt átvette a macskát Henriktől.

- Jól van, kifizetem, ne félj!

Az egyik százast egészen, a másikat öt darab fém húszasban adta oda Henriknek.

A két gyerek sietve elköszönt, és elrohant. Vadonc, mint tolvaj a tett színhelyéről, valósággal kimenekült az ajtón.

Körülbelül a negyedik ház előtt álltak meg, ahol Henrik a sikeres „bolt” ürügyén, nagyképűn Vadoncra kacsintott.

- Sikerült, mi? Melyik kell - nyújtotta feléje a kezét - a papír vagy az öt fém húszas?

- A papír.

- Nesze! - a markába nyomta. - Miért ragaszkodsz a papírpénzhez?

- kíváncsiskodott rögtön ezután, csakúgy félvállról.

- Mert ezt jól össze lehet gyúrni, és elrejteni. Meg nem csörög.

- Az öreged elől dugdosod?

- Vadonc nem válaszolt, csak a vállát rántotta fel, mintegy jelezve: s ha előle? Mi közöd hozzá!

- Estére visszalopjuk - jegyezte meg ez alatt Henrik, mit sem adva rá.

- Ma este?

- Frissen a legjobb, mert később megszokja a helyét, és visszazökik. Ha nem tudnád közel lakunk.

- Aztán?

- Egy, vagy két hét múlva, mindegy, megtaláljuk, és háromszázért visszaadjuk. Három meg kettő, öt. Döfi, nem?

- S ha elkapnak?

- Bemajréztál?

- Nem, csak Olga néni...

- Rá se ránts! - vágott közbe nagyképűn Henrik. - A többit bízd rám!

- Jó, jó, de a macskát meg is kell fogni.

- Már kifundáltam a módját! A garázsban tartja. - Sokat sejtető nagyképűséggel, amely egyébként is jellemező volt rá, Vadoncra pislantott. - Kilestem. Az ablakát állandóan nyitva tartják.

- Kicsi, nem férünk be rajta.

- De a macska kifér.

- Szerintem... piszkos munka. Régebbi, tanítónkat becsapni, ráadásul Olga nénit! Nagyon rendes csaj. Igaz, én csak egy évig jártam hozzá. Az első hármhat intézetben nyomtam le, te, meg a többiek viszont végig az ő osztályában kuksoltatok.

- Jó volt az intézetben? - terelte másra a szót Henrik.

Vadonc nem válaszolt. Se neki, se másnak nem beszélt az intézetről. Pénzét a zsebébe gyömöszölte. Akadt abban minden. Nagyon nehezen nyomkodhatta bele, alulra, hogy ki ne essen.

- Ha nem kellene ennyire a pénz - jegyezte meg az alatt -, soha, de soha...

- De kell! Neked is, nekem is kell! Olga néni férje jól keres. Mérnök az ürge, s géemkázik. Annyi a pénzük, mint a szemét.

Még folytatta volna, ha Vadonc közbe nem vág:

- Hány órakor találkozunk?

- Sötétedés után.

* * *

A késő este mély fekete fátylat vont a környékre. A falusi házakra ülő csendet, hirtelen hangos kiáltás törte meg. Benkőék kedvtelésből tartott szamara volt a tettes. Így adta tudtul az éjszaka kezdetét.

Ősz volt. Vénasszonyok nyara. A fák még nem vetették le nyári pompájukat, csak színt váltottak, mint az öregedő ember haja.

Később feljött a hold is.

Előbb Vadonc érkezett meg, de nem sokkal később a társa is mellette termett, s azonnal Vadonc fülébe súgta: Gyerünk!

Olga néniék, modern, emeletes házuk alagsorának egyik részében, az autójuknak garázst képeztek ki. Henrik egyenesen ez elé vezette Vadoncot, s a már említett kis ablakra mutatott.

- Látod? - súgta. - Nyitva van.
- S a rács?
- Rácsosnak rácsos, de a macska kifér a rácsok között.
- És, ha nem ide zárták be, mondjuk...
- Több helyiség van, de ajtó, a fene tudja miért, sehol. Minden boltíves, mint a templomban a falak.
- Másik ablak?
- Bent, az udvari kijárat mellett, csakhogy arra szúnyoghálót szereltek.
- Nem értem - suttogta enyhe fejrázása közben Vadonc. - Miért hagyták nyitva, amikor...
- Pepita is ezen az ablakon szökött ki, kószált el - vágott a szavába Henrik.

Nem folytatták. Zörgést hallottak az udvar felől, s némi beszéd-foszlány ütötte meg a fülüket, ráadásul felgyulladt a járda melletti falon lévő villanyégő is.

- Lebuktunk, fussunk! - sziszegte Vadonc.
- Maradj! - tartotta vissza karjánál fogva Henrik. - Árnyékban vagyunk.
- Hátha az autójukért jönnek, s itt is felgyújtják a villanyt?
- Akkor elfutunk.

Szorosan a garázsajtó mélyedésébe húzódtak. Még a lélegzetüket is visszatartották. Szívük hangosan vert. Izmaik idegesen remegtek. Vadonc tenyere izzadt. A nadrágjába törölte.

Valaki kilépett az ajtón, és a kapu felé közeledett. Olga néni követte.

- Vendégek. A kapuhoz kíséri - könnyebbült meg Vadonc, kissé eleresztve a hangját.
- Pszt! - fedte meg Henrik, fejének ideges felrántása után.

A két nő rövid ideig beszélgetett a kiskapuban, egészen közel hozzájuk, majd szívélyesen elköszöntek egymástól, viszont alig csukódott be a kapu a férj is megjelent az ajtóban.

- Nézd meg a garázsajtót! Úgy emlékszem nyitva hagytam.

A két fiú önkéntelenül összerezzen. Gondolkodás nélkül futásnak erednek, ha egy, igen lassan közeledő traktor reflektorfénye meg nem

világítja a környéket. Szívük újra a torkukban dobogott. Arcuk elsápadt. A maró félelem gyökeret eresztett a lábukba. Valósággal megmerevedtek. Hátukat, hideg borzolta. Fejük elzsibbadt. Riadtan, tanácstalanul lestek egymásra. Hasukat jól behúzták, lábujjhegyre álltak, testük megnyúlt, hogy sokkal szorosabban lapulhassanak a nagy ajtóhoz.

- Régen becsuktam - hangzott a válasz, mire a fiúk valósággal fellélegeztek.

- Biztos?

- Mindig megnézem utánad az ajtót, mert te, jól ismerlek, tuti, hogy nyitva hagyod. Az ablakot viszont becsukhatnád, mert Pepita is azon szökött meg. Légy szíves!

- Rendben, egyébként a cigimet is a kocsiban hagytam - lágyult meg a férfi hangja. - Lemegyek érte a garázsba, és becsukom az ablakot is.

Henrik előbbi merevsége még inkább felengedett. Egyetlenegy pillanatig sem késlekedett tovább. Villámgyorsan az ablakhoz ugrott, és beszólt:

- Ci-ci-ci! Gyere!- Ezután Vadonchoz fordult: - Idecsalom!

Nem folytathatta, mert az közbeszólt:

- Mivel?

Henrik, válasz helyett magabiztosan a zsebébe nyúlt. Spárgát húzott elő, amelynek a végén jókora darab szárazkolbász lógott. Bedugta a vasrács hézagai között, és jó messzire elhajította. Koppanásából ítélve az autó motorházára eshetett. Vadonc akaratlan felszisszent: Vigyázz!

Henrik kissé megrántotta a spárgát, hogy a kolbász lecsússzon a földre.

- Lehet, hogy nem is kell neki a kolbász - suttogta tovább Vadonc.

- Ennek? Mást sem kapott otthon csak kolbászt. Úgy rászokott, mint rossz tyúk a tojásevésre.

Macskanyávogás ütötte meg a fülüket.

- Hallod! - bökte meg a lábával Vadoncot, s felvillanyozódottan folytatta: - Ci-ci-ci!

Vele egy időben távoli ajtónyikorgás rebbentette szét a csendet, és derengő fényt fedeztek fel.

A spárga, mint horgász zsinórja kapás közben, megrándult.

- Ráharapott - hadarta felélénkülten Henrik. - Ci-ci-ci! - A zsinórt fokozatosan húzta, engedte a végét le a földre.

A túlsó oldalról hangokat hallottak.

- Pepita!

- Mondhatja ennek! - suttogta Henrik a magabiztos emberek meglepedettségével, ám azon nyomban el is hallgatott.

- Olga néni! - adott hangot remegőn Vadonc kölcsönös megdöbbenésüknek.

- Mégsem a férje jött le? - mérgelődött Henrik, mialatt gyorsabban húzta fel a spárgát, amely, kolbásszal a végén, hamarosan az ablak párkányán hevert. A macska nagyon éhes lehetett, mert azonnal felugrott utána. Megmarkolta hátán a bőrt, és a rács résén át kiemelte.

- Fussunk! - szólt ezután Vadoncra.

Közben bent a garázsban villanyt gyűjtöttek. Fénye egészen az utca közepéig, éppen a fiúk hátára szűrődött, akik, hogy minél kevésbé látszanak, meggörnyedve menekültek ki a veszélyes fénycsíkból.

- Nem vett észre bennünket? - adott hangot kérdésével kétségbeesésének Vadonc, valamivel odább.

- Áh! - legyintett Henrik magabiztosan.

- Mit csinálsz a macskával?

- Kalitkába zárom.

- Milyen kalitkába?

- A papagáj kalitkájába.

- Volt egyáltalán papagájod?

- Valamikor.

- Hová lett?

- Megette a macskánk. Nem viccelek, tényleg így történt.

3.

A falusi este nehézkes léptekkel közeledett, ült le a házak tetejére. Az előbbi tűzvörös ég aljának izzó zsarátnoka, szép lassan kialudt, és átadta helyét az esti szürkéségnek. Az utcákon frissen lebbenő szél söpört végig. Port, száraz leveleket, eldobált csokoládés papírokat és nejlonzacskókat repített, a magasba, söpörte be az árkokba, a virágos előkertekbe, fel a házak tetejére.

Vadonc, igen letörten ballagott hátra a kertjükbe. Nagyapja részegen tért előbb haza. Mindig így tett, ha a nagyapja részegen állított be, mert az egyébként békés öregember ilyenkor valósággal kicserélődött. Megvadult. Mindenbe belekötött. Most, ha elkéri, mert tuti, hogy elkéri az ellenőrző könyvecskéjét, elolvassa legutóbbi verekedéséért kapott megintését, biztosan elveri.

Az utolsó percben vette észre részeg nagyapját. Az ablakon ugrott ki, menekült el előle.

A kék szemű, szőke fiú komor arcán néma gond ült. Szemében megfejthetetlen érzelm vibrált. Éppúgy lehetett szeretet, mint gyűlölet. Melegség vagy rideg elszánás.

A szalmakazal a szomszédoké volt. Szép, rendezett udvarukat elcsúfítaná, ezért a nagyapja engedélyével ide rakták. A trágyát is hozzájuk, oda hordták, ahol minden rendezetlen, s a gaz az úr. Nyugdijas nagyapja rendszeresen munkát vállalt valamelyik helyben gazdálkodónál, ezért se ideje, se ereje nem maradt a rendbetételére.

A szalmakazal aljában mély lyuk tátongott. Ő vájta ki, hogy legyen hová behúzódnia, ha hidegebbre fordulna az idő, vagy esne az eső.

Most messzire elkerülve a szalmakazlat, a közeli lucernaboglyához ballagott. Felmászott a tetejére. Hanyatt feküdt. Mindkét kezét a feje alá rakta, és a csillagos eget kémlelte. Milliányi csillag hunyorgott, ragyogott, mint egyetlen, óriási csillagszóró, fénylett, szikrázott felette. A lepattanó szikrák, hulló csillagok képében szánkóztak le a földre. Némelyik annyira közelinek tűnt, hogy kedve lett volna utána kapnia.

Göncölszekér, Nagymedve, Kismedve, Fiastyúk, Esthajnalcsillag, Sarkcsillag, Tejút. - sorolta. Később a kaszáscsillagot is felismerte, de a többi, hiába törte a fejét, nem.

Minden egyes halott csillaggá változik - hallotta az öregasszonyoktól. - Vajon az ő szülei is csillagok? Ha azok, melyek a sok közül?

Ezen túl csak a páros csillagokat kereste, mert az ő szülei, akiknek egyre fakuló képe mindinkább kihullott emlékezetének nagylyukú rostáján, egészen biztosan egymás mellett ragyognak, ha ott vannak egyáltalán.

Ha élnének, most biztosan nem heverne itt a lucernaboglya tetején. Az anyja szépasszony, az apja erős férfi lenne, aki megvédené. Az osztálytársai, főleg alsós korukban, mindig az apjukkal fenyegették. Ő kihez menjen támaszért? A régimódi nagyapjához, hogy elverje, amiért „hagya” magát megverni?

Mélyről fakadt sóhaja után, elkanyarodva kissé eddigi szomorú gondolatmenetétől, enyhe mosoly suhant át az arcán.

Kiskora jutott eszébe, amikor sehogyan sem akarta elhinni, hogy a föld gömbölyű. Ha így lenne - érvelt - lepotyognának az egész földet behálózó sínekről a vonatok, és behullanának a nagy, a nagy semmibe. A tengerek kiloccsannának, csupa, mély gödör maradna a helyükön... A benne élő állatok mind elpusztulnának. De, ez történe a folyókkal is. Azóta, régen megtanulta, s megértette, hogy mi a tömegvonzás, a gravitáció és a föld mágnesség.

Körülötte mélységes csend honolt. Nagyon sokat aludt itt nyáron, de eddig sohasem tapasztalt ilyen nagy csendet, mert ha más nem, elhullajtott csivitelés, krí-kríkezés, szö-szözés, bagolyhuhogás, denevér-, kuvikvijjantás... váltogatta egymást. Ezek a madarak mostanra mind elköltöztek. A verebek, a feketeterigók, a cinkék és a vadgerlék, meg a többi itthon maradtak, pedig csendben szundikáltak, ugyanígy a mocsári békák. A szöcskék sem ciripeltek, néma maradt a tücskök hegedűje is. „Macskasírás”, disznóröfögés, tehénbögés sem hallatszott. Még a kutyák sem ugattak...

Visszavonhatatlanul elmúlt a nyár.

Leküzdhetetlenül bántotta most a rázúduló, a torkot fojtogató, sűrű csend szurokfekete mélysége. Nem is maradt sokáig a boglya tetején. Lecsúszott a földre, és szép lassan elindult a falu felé.

Az úton, itt-ott, tüzelő kutyák követték, szagolgatták egymást. A hirtelen rájuk törő s néhány napig tartó vénasszonyok nyara „vadított” meg őket.

A szél elült. A távoli, szép domb feje fölött, lassú sompolygással mind feljebb és feljebb csúszott a hold is.

Jenei Henrikék háza előtt megállt. Az egyik ablak világított, ugyan is a rolót még nem engedték le.

Felállt a kerítés betonperemére, és a kis kertecske felett belesett a konyhába.

Vacsoráztak. Az egész család az asztal körül ült.

Szíve összefacsarodott. Kék szeme bepárásodott. Lélegzete elnehezült: Ő sohasem ült még családi asztalnál, legalábbis nem emlékezett rá: Anyu, apu, meg ő. De jó lenne! A nagypaját is odaültetné, mert ő is olyan kivert, mint most ő. Hátha nem inna akkor! Jelenleg a helyi biztróból hordják az ebédet. Reggeli, vacsora, ami akad: leginkább tej, zsíros kenyér, néha felvágott...

Lám, Henriket kiszolgálják, amíg otthon ő terít, és ő is mossa el az ételhordót. Ők nem tányérból, hanem magából az ételhordóból esznek. Amíg itt a kenyeret előre leszelik és kis, piros műanyag kosárkában az asztalra készítik, csak bele kell nyúlni. Azt is ő szeli le mind a kettőjüknek. Ő takarítja le az ételmaradékot, söpri le a tenyerével a morzsákat. Összesöpröget az asztal körül, s ha kedve kerekedik, leporolja a bútorokat...

Egy ideig nézte őket, majd lelépett a kerítésről, és szomorún továbbbándult. Ám alig tett meg egynéhány métert, Henrikék ajtaja váratlanul kinyílt, mire ő önkéntelenül megállt.

Valaki jön. Csak később ismerte meg, hogy Henrik az. Melléje lopakodott, és a vállára csapott. Henrik nem vette észre, ugyanis az árok és a járda közötti részen nőtt sövény mindent beárnyékkolt. Majdnem felkiáltott.

- Bemajréztál, mi? - röhögött Vadonc a holttá rémült, megbénult fiúra.

- Sőt, majdnem beizéltem. - Mély lélegzetet vett. - Mit keresel erre, ennyire későn?

- Csavargok. Te?

- Keresztapáméknak üzen valamit apu. Én vagyok a küldönc.

- Ilyen későn? És, ha már alszanak?

- Állandóan az új televíziójuk előtt ücsörögnek, vagy alszanak, néha éjfélig ott szunyálnak.

- Jó nekik - tört fel akaratlanul Vadonc torkán a kétszónyi sóhaj, - meg neked is. Terített asztal. Együtt az egész család. Kiszolgálás. Nekem olyan sincs, aki kenyeret szelne.

- A szüleid mikor haltak meg? - kérdezte meg, átvéve a társa lekönyult hangsúlyát.

- Régen. Lassan már nem is emlékszem rájuk.

- Nagypád, közismerten piás, ami nem jó...

- Nem mindig részeg - védte akaratlan Vadonc. Mert mindig ezt tette más előtt.

Henrik kutatón végigböngészte az arcát.

- Engem nem versz át! Jól tudom, ezért vagy ennyire különös, magadnak való, izgága és verekedős.

- Én, én senkivel sem kezdek ki, viszont, ha belém kötnek, főleg, ha anyámat szidják... Ismersz, nem vagyok majrás. Ha téged meg-raknak, ott a tesód, meg az öreged. Engem ki véd meg? Az öklöm. - Kezét a társa felé rázta. Valamivel halkabban s elszorult torokkal folytatta: - Ha nem tudnád, én..., szóval se apám, se anyám, se rokonom, csak az egy... nagyapám.

- Miért nem jársz napközibe? Én szívesen mennék, ha felvennének. Tanszobás vagyok. Tudod, milyen jókat focizunk?

- Elegem van az intézetből.

- Ez nem intézet.

Közben tovább mentek. Vadonc jóval odébb válaszolt.

- Mint a birkák, szép sorban vonultok át az iskolából a napközibe, mert ugye a tanszoba is ugyanott van. - A tanárokat utánozta: - Kettesével! Ne kiabálj! Ne lépj le a járdáról! Ne köpködj! Ne tépd le a leveleket! Sorakozó ebédhez, uzsonnához! Tanulás alatt nem beszélünk! Csend legyen! Mindig és mindig: ne és ne, meg így vagy úgy!

Élesen megrázta a fejét.

- Untig elegendem van az örökös parancsolgatásokból. Nekem ne rikácsoljon senki a fülemben!

- Ma miért kaptál beírást? Mi semmit, de semmit nem vettünk észre.

- Leymeter meggumizott. Azt hittem Gulyás Zsolt volt. Fülön csíptem, s nyakon csaptam, mire ő beköpött Csépkének.

Mostanában nagyon elharapódzott ez a „gumizás”. A mutató és a hüvelykujjra vékonyka gumit erősítettek. Papírból „golyót” sodortak, begörbítették, s amint csúzlíából a követ, a kiszemelt társukra lőtték. Máskor vékony, szigetelt drótból apró darabokat szeltek, behajlítgatták, és azzal lövöldöztek. A tanárok nagyon haragudtak miatta. Nemcsak azért, mivel megzavarták az órát, hanem igen súlyos sérüléseket okozhattak: kilőhették egymás szemét. Amiért is nem egyszerű beírás járt, mint a szívószálból - fúvókából - kifújtt mustármagért, hanem igazgatói megrovás, amit itt „pecsétésnek” neveztek.

Henrik rövid gondolkozás után folytatta:

- Robi nem kapott beírást. Ha tudtad, hogy ő a tettes, miért nem köpted be?

- Én senkit sem köpök be.

- Robi leszámolóással fenyeget.

- Mondtam, nem? Én nem vagyok majrés.

- Robi erősebb, mint te. Zömökebb...

- Elismerem, de nem maradok adósa. Egyszer már elvettem a kedvét. Tízszer meggondolja, mielőtt nekem ront. Megver. Talán így lesz, de mondtam már: nem maradok adósa.

- Csináljunk valami balhét! - terelte Henrik teljesen váratlanul másra a szót, olyasmire, amire Vadonc egyáltalán nem számított.

- Mi-itt? - hebegett megrökönyödötten. - Késő van, meg az üzenet, amit át kell adnod keresztapádnak - huzakodott Vadonc.

- Szerintem holnap is megjárja: Nézze meg a városban, hogy van-e hatvanas szeg. Kutyaólat fabrikálunk. Nálunk csak, nem tudom miért, kis szeget kapni vagy azt a marhanagy százast. - Felélénkülten vágta hátba Vadoncot. - A kutyaólról jutott eszembe. Lopjunk kiskutyát!

- Kis-ku-tyát?

- Tudod, milyen áruk van ezeknek a kis dögöknek?

- Nem - tiltakozott Vadonc keze-lába ösztönösen. - Komoly balhé lehet belőle. Neked sem hiányzik, én pedig, egyenesen rühelem, mert nagyon könnyen visszavisznek az intézetbe.

- Ripityára tört a bringám. Az őseim pedig, most ez egyszer nem gombolkoznak ki. Amit pedig a múltkor kaptunk a macskáért, meg kapunk is majd nem lesz elég.

- Nekem is jól jönne a pénz.

- Nekem az összetört bringámra, neked mire kell a pénz?

- Csak. - Nem mondta meg, holott régen dédelgetett valamit szíve mélyének meleg fészkecskéjében.

Henrik nem erősködött tovább, megint másra terelte beszélgetésük menetét.

- Jankovicsék tarka macskája elveszett. Gajdóczyék kiscicája ugyanaz. Előbb, igaz kiskutyáról sóderoltam neked, ez a rohadt kis dög most jutott eszembe.

- Mindegy. Alaposan megkukkeroltad?

- Napok óta figyelem.

- Gajdóczyéknak nagyon harapós a kutyájuk.

- De a kapujukat sosem zárják be.

- Nem értem. Mit akarsz azzal a nyitott kapuval?

- Én benyitok. A kutya nekem ront. Futásnak eredek. Ő, szorosan a nyomomban lohol. Te, ez alatt szépen besétálsz a kapun, és becsukod magad után. A kiscicát a nyitott teraszon, egy kis kosárban tartják. Kiemeled, és a hónod alá csapod.

- Jó - vágott közbe hévvel Vadonc - elcsalod azt a hatalmas dögöt. Eddig oké! - Rövidke töprengés után folytatta: - De, mi lesz, ha szét-tép?

- Tudod, hogy kik laknak a szomszédban? - fordult feléje fontoskodón. - A saját nagybátyámék. Állandóan nyitva tartják a kapujukat. Berohanok...

- Ha mégis zárva lesz?

- Előbb - vakargatta a fejét, igazat adva Vadoncnak -, mindent elő-készítünk, és csak utána lépünk rá a harci ösvényre.

- Én hogyan jövök ki a macskával Gajdóczyéktól?

- Sehogy.

- Azt ne mondd, hogy nevessek rajta!

Henrik még akkor is röhögött, mialatt válaszolt:

- Átmászol a kerítésen a nagybátyámék kertjébe. Alacsony, ócska, léckerítés, mi az, neked, Akár át is ugorhatod.

Vadoncnak azonnal megtetszett az ötlet, ezért nem teketóriázott sokáig. Beleegyezőn, nevetve hátba vágta Henriket, mire az máris futásnak eredt. Ő szorosan mögötte loholt. Csak a kiszemelt ház előtt álltak meg. Megnézték a kaput, majd a tettek mezejére léptek.

Minden úgy történt, amint megbeszélték, csak a végén akadt gubanc, ugyanis Henrik nagybátyjáéknál is volt kutya, amelyre Vadonc nem számított. Nem értette Henriket, amiért nem szólt róla. Később tudta meg az okát: Állandóan megkötve tartották, hátul a nyitott szín előtt. Henriknek eszébe sem jutott, hogy egyszer-egyszer, amint most is, szabadon engedik.

Vadonc a kerítés tetején guggolt a macskával, amely a melegítője alatt remegett. Éppen le akart ugrani, amikor Henrik nagybátyjának fekete kutyája - a túlsó oldalról, teljesen váratlanul -, óriási csaholást csapva rátámadt.

Se előre, se hátra! Kétségbeesetten, visszafogott lélegzettel várt.

Ráadásul Gajdóczyék bősz, magyar vizslája, miután Henrik eltűnt előle a nagybátyjáék kapujában, hirtelen megállt, s visszafordult. Az utcai kerítésre ágaskodott: vonyítva, habzó szájjal csaholva segített társának, az ismerős, a szomszédban tartott, fekete kutyának Vadonc üldözésében.

Gyakorlatilag egyik kutya sem jelentett, abban a pillanatban igazi életveszélyt Vadonc számára. Biztonságban guggolt a kerítés tetején, viszont az igen feldühödött kutyák, éles, vad csaholásukkal felverték az egész környéket.

Előbb Gajdóczyéknál, utána Henrik nagybácsiéknál gyulladt ki az udvari villany, amely teljesen megvilágította a környéket.

- Tolvaj! - rikoltotta egy ismerős hang, Henrik nagybátyjáék felől.

Vadonc, pillanatnyi gondolkozás nélkül visszaugrott Gajdóczyék kertjébe, bele az orrmaradt paradicsom száruk közé, és a közeli lugasba menekült.

Gajdóczyéktól ketten is kijöttek.

- Tolvaj! - kiabált át nekik, megismételve előbbi szavait Henrik nagybátyja. - A kerítésünkről ugrott le. A lugasotokba menekült.

- Menj be az elemlámpáért! - szólt az öregebb férfi a fiatalabbikra. Vadonc jól ismerte: apja szólt a fiára, aki ezen a nyáron szerelt le a katonaságtól.

Most vagy soha! - futott át a menekülés utolsó eshetőségének halvány reménye az ijedt fiú agyán, s már ugrott is. Ki a lugasból, irány a vakvilág!

A férfi azonnal utána eredt, ám Vadonc frissebbnek bizonyult nála. Méterekkel megelőzte. A kiskapuhoz futott, kinyitotta, kirohant a járdára, ahonnét nagy riadalmára, ketten: a megvadult kutya és a bős gazdája üldözte tovább. Hamar felismerte, hogy csak a kutya jelent valódi veszélyt, a férfit könnyen lerázza. Nem tévedett, mert az tényleg hamar lemaradt. Nem így a kutyája, amely rövid üldözés után máris beérve, bele-belekapott a kopott nadrágja szárába. Kis híján letépte.

Villámgyorsan váltott az agya, csillant fel, frissen a félelemtől remegő fiúban a menekülés utolsó halovány szikrája.

Kopott melegítője alá nyúlt, hogy kihúzza a kis-macskát. Nem ment könnyen, mivel a halálra rémült cica, minden egyes körmét a melegítőjébe vájta, azért valósággal le kellett tépnie róla.

A csaholó, a támadó kutya elé dobta. A kismacska vinyákkolt, fújtt és igen éles körmeivel védekezően a megtorpant kutya orra felé csapkodott, mart és mart belé... És a hatalmas magyar vizsla, ettől a pillanattól kezdve, már csak a macskával törődött. Egyébként is már messze járt megszokott „vadászterületétől”, ezért egyre inkább elbizonytalanodott. Ráadásul több kóbor kutya is megjelent a helyszínen, ám nem Vadoncra, hanem az őt eddig üldöző, hatalmas kutyára támadtak. Iszonyatos csaholással riasztgatták: vissza, vissza!

A kiscica a legközelebbi fára menekült, mire a magyar vizsla, Vadonc óriási szerencséjére, dolgavégezetlen megfordult, és behúzott farkkal visszafelé oldalgott.

Az őt üldöző, de igen lemaradt férfi visszafutott, s a kerékpárjára pattant. Hiába, mert Vadonc addigra egerutat nyerve, beérhetetlenül messze járt.

Egészen hazáig futott. A nagyapja horkolt. Gyorsan ledobálta magáról a ruháját, és belebújt az ágyába.

Szája szélét összeszorította. Fogait, az átéltek miatt, kínjában meg-megcsikorgatta. Fehér arca eltorzult. A sírás fojtogatta. Legszívesebben felordított volna elkeseredésében: Neki nem csokira, nyalókára, limóra vagy az összetört bringájának megjavítására - egyébként nincs is biciklije - kell a pénz, mint Henriknek, meg a többieknek! Egy s ugyanazon, kopott melegítőben járt, farmerre, más cucra, gondolni sem mert.

Óriási botrány kerekedett volna belőle, ha elkapják. De vajon, nem ismerték-e fel? Mint annyiszor, most is megfogadta: lesz, ami lesz, nem tesz többé ilyet. Csak még ez egyszer megússza! Kell a pénz. Nagyon kellene a pénz, de nem ilyen áron szerzi meg!

De megszerzi!

4.

Leymeter Robit napról napra jobban bántotta, hogy az osztály, ha nem is mindenki, elpártolt tőle. Eddig ő volt a fény, a hangadó, most, mint az ablaküvegen átnéztek rajta. Nemcsak elpártoltak tőle, már a cigarettáját sem fogadták el legutóbb, amit sehogyan sem emészthetett meg. Bosszúra készült Vadonc ellen, akinek, az ő számára teljesen túrhetetlen, mellőzését köszönhette.

Sokat törte a fejét, de akármennyire csavargatta is az esze kerekét, egyetlen ép ötlet sem csurrant ki belőle.

Végül is, egy kapóra jött alkalom segítette ki ötlet-szegénységéből.

Boros Zotyó, az egyik iker, két doboz kefirrt csórt el, vett le tálcáról a napköziből. Egyiket Vadoncnak adta, a másikat visszadugta a táskájába. Mindezt Robi szeme láttára.

Robi a homlokára csapott, és előre nevetett az elkövetkező tréfáján, amely így vagy úgy Vadonc hátán csattan majd.

A következő szünetben belopódzott a teljesen üres osztályba. A hetesek a szemetesvödört vitték, kiüríteni hátra a szeméttárolóba. Kilopta Vadonc „szatyójából” a kefirrt, és a tanári asztal előtti székre helyezte...

A következő óra biológia volt. Vali néni tanította. Az osztály vigyázzállásban várt. Egyik hetes, kint a tanári asztal előtt, a tanulók a padok mellett. A régi, kopott padló valósággal renget a testes tanárnő súlya alatt, miközben a tanári asztalhoz vonult. Naplóját lezseren az asztalra dobta, majd az osztályhoz fordult:

- Jó napot kívánok! - azzal se választ, se a hetes jelentését nem várva meg, szokása szerint a székébe vetette magát. Máskor se igen nézte meg a székét, most egy pillantást sem vetett rá, amit Robi, természetesen belekalkulált sötét tervébe.

Platty! A doboz nagyot pukkanva széthasadt, a kefir százfelé fröcscent.

Elsőként Bogyai Kati visített fel, utána a többiek.

Vali néni, hatalmas termetéhez mérten, igen fürgén ugrott fel. Fenekén hatalmas, fehér tutymó és a szétlapított, rátapadó kefires doboz

maradékra éktelenkedett. A szék és körülötte a padló, minden telis-tele fröcskölődött apró kefir pöttyökkel. Nagyon mókásan nézett ki. Az osztály fetrengett a nevetéstől. Vali néni ijedtében, egyik kezével hátra nyúlt, és „lesöpörte” a ráragadt, szétpukkadt, kefires doboz maradványait. A másikkal papír zsebkendőt húzott elő a zsebéből.

Azonnal megértette, hogy mi történt, mégis, mintha nem hinne a szemének ijedten lesett a székre és a földre hullott összelapított doboz maradványaira.

Előbb az ujjait törölte le, ezután oldalra húzta a szoknyáját, mélyen hátrahajolt és amennyire elérte, letisztogatta a rátapadt kefirt.

- Ki volt az? - kérdezte meg eközben, fakón.

Az előbb még teleszájal hahotázó gyerekhad, most néma megdöbbenéssel bámulta a haragtól teljesen elfehéredett tanárnőt.

Miután nem érkezett válasz, Vali néni ismét megkérdezte:

- Ki tette ezt? - szavaiban a visszafojtott düh és a kimondatlan szemrehányás összekeveredett a mély megalázottságával. Majdnem elsírta magát.

- Én nem... én nem! - tiltakoztak kórusban.

- Nem azt kérdeztem - csattogott Vali néni hangja -, hogy ki nem: ki a tettes? A nevét akarom hallani! Ha volt bátorsága ekkora aljaságra, legyen bátorsága, és tegye fel a kezét!

- Én is azt mondom, aki balhét csinált, vigye is el! - kiáltott közbe Leymeter Robi.

Nagyon váratlanul érte a gyerekeket Robi közbeszólása, valósággal rámeredtek. Viszont Vali néni előbbi zord arca kissé kisimult, szemmel láthatón jól esett neki. Ezért-e, másért-e, azonnal belátta, hogy ezzel a szabványos módszerrel semmire sem megy. Taktikáját megváltoztatva, puhatolózni kezdett:

- Mit kaptatok tízóraitokra a napköziben?

- Kefirt - felelték többen s egyszerre.

- Ki hozott kefirt az iskolába?

Senki sem jelentkezett. Az osztályban szinte vágni lehetett a csendet.

- Boros Zotyó - hasította szét a csendet Valkó Mari hangja. - Lopta. Láttam, amikor a táskájába dugta a folyosón.

Vali néni Zotyó szomszédjára mutatott:

- Nézd meg a táskáját Zorkóczi Béla!

Zotyó megelőzte. A táskájába nyúlt, és kiemelte a kefir.

- Itt van! Zabáld meg! - nyújtotta mérgesen a beárulója felé, s ezt is hozzátette: - Hülye!

- Te vagy a hülye! - szájalt Mari. - S a másik, mert kettőt loptál el a tálcáról! - árulkodott, most már csak azért is, sértődötten a lány.

- A másik ellopott kefir hol van? - vonta felelősségre Zotyót, Vali néni.

Zotyó hallgatott. Vali néni ingerülten rákiáltott:

- Hol van a másik kefir?

Az, előbb összeszorította a szája szélét, egy nagyot nyelt, majd maga elé rebegte:

- Vadoncnak adtam.

- Nos, Labanc Józsi?

Vadonc, mintha előre megérezte volna a reá leselkedő veszélyt, riadtan kapott a táskájához, amely valójában nem táska volt, kiszuperált katona gázárc-tartó, kopott vászontasak: „szatyó”, amint ő és a társai nevezték. A nagyapja kapta valakitől. Alig túrt bele, máris elszorult a torka. Letaglózottan lesett Vali néni, aki továbbra is az asztal mellett állt. Nem mozdult, nehogy megint multság tárgya legyen, fehér folttal a hátulján.

- Ellopták - rebegte alig hallhatón, elgyötörten.

- Szóval te voltál!

- Nem - tiltakozott Vadonc ösztönösen. - Azt is mondhatnám, hogy megettem. De nem ettem meg. Bele tettem a szatyóba, és... - a maró szégyen, mert, hogyan bizonyítsa be ezek után ártatlanságát, és az igazságtalanság csúfos egyvelege, ugyanis Vali néni egyöntetűen őt gyanúsítja, torkába fojtotta a folytatást. Csak állt és hápogott, mint a néma kacsa.

Vali néni az ajtó felé oldalgott, lehetőleg eltakarva a foltot, amelyet a gyerekek nyakukat kinyújtva, árgus szemekkel kémleltek.

- Gyere, velem! Felmegyünk az igazgatóhoz! - szólt eközben Vadoncra. - Az ellenőrző könyvecskédet is hozd magaddal!

Vadonc mozdulatainak dühös kitörésével, kezének ökölbe szorításával, testének padravesítésével, indulatos kézlegyintésével, ajkainak

dacos összeszorításával tiltakozott, mialatt remegőn előkotorászta az ellenőrző könyvecskéjét. Megkísérelte visszatartani remegését, mint minden egyes porcikájának vad tiltakozását az igazságtalan vád ellen, ám egy cseppet sem sikerült. Ellenőrzőjét a markába gyúrte, félt, hogy felordít, vagy, ami még ennél is rosszabb, elbőgi magát.

- Masnit kötnek az orrodra, be...e! - gúnyolta Leymeter Robi. Két, koszos, hüvelykujja körmeit, kárörvendőn összeverte, arcán gunyos vigyor ült.

- Dehogysis! - tromfolta le Ozsvát Viktor. - Pemzlit kötnek a hajából, s kimázolják veled a fenekét.

Mivel ő esett közelebb, Vadonc szembeköpte.

Vali néni az ajtóból visszafordult, mert többen, főleg a lányok közül hangosan felvihogtak.

- Csend legyen! - Ezután Vadonchoz fordult: - Ezt a köpködést is elmondom fent!

Vadonc színlelt egykedvűséggel rántotta fel a vállát: felőlem!

- A rendért a hetesek felelnek - hangzott Vali néni újabb utasítása. - Robi, segíts nekik!

Vali nénit Vadonc jó kétlépésnyire követte végig a folyosón, fel az emeletre.

- Már megint Labanc Józsi! - bökött az igazgató gúnyosan az ajtóban ácsorgó, letört fiúra, holott Vali néni ekkor még egy szót sem szólt. A szekrényében keresett valamit. Becsukta és az asztal lapjának dőlt.

Vali néni röviden elmondta neki a történeteket. Még be sem fejezte, Vadonc máris tiltakozott.

- Nem én voltam a tettes!

- És a fagylaltos bácsi, akit tegnap alaposan kigúnyoltál? Előbb ment el. Nagyon panaszkodott rád.

Ezt a bizonyos fagylaltos bácsit, a helyi cukrászt, valójában Tóni bácsinak hívták. A kifejezetten zord férfit a gyerekek egyáltalán nem szerették: Mi kéne, ha vóna? - mindig ezzel a cseppet sem udvarias szavakkal fogadta a gyerekeket, a Fötéren álló, kis fabódéjában berendezett, cukrászüzletében. Humornak szánta, ütésnek sikerült. Talán, éppen ezért „hergelték”-, amint az ilyen-olyan csínytevésüket

egymás között nevezték -, újra meg újra... Vadonc, szépen bebállagott, s miután elhangzott: mi kéne, ha vóna „felszólítás”, imígyen válaszolt: - Két gombóc fokhagyma fagyaltot kérek. - Hej a...! - felkiáltással toporogni kezdett, de mire kikószálódott a pultja mögül, Vadonc régen kint járt az utcán.

- Pénzért... gúnyoltam - hebegett Labanc Józsi, némi fejtörés után.

- Pén-zért? - hökkent meg az igazgatója.

- Nagyon kell a pénz. A többiek összedobálták, én, miután Tóni bácsi kizavart, szépen felmarkoltam a lóvét. Tóni bácsira valamennyi gyerek haragszik a faluban, csakhogy ők félnek a szüleiktől. Beköpi őket, azok meg alaposan megcibálják a hajukat miatta. Nekem senkim, mert nagyapa... - Nem folytatta. Lehajtotta a fejét és elhallgatott.

- Minek kell neked a pénz? - faggatta az igazgató, más mindent elengedve a fülei mellett.

- Csak - dacolt tovább Vadonc.

- A kefir is pénzért raktad a tanárnőd székére?

Az igazgató merőn az igen szóke fiúra szegezte a tekintetét, olyként tűnt, már-már felemeli a kezét, és nyakon csapja, ám az arca váratlanul színt váltott. Előbbi igen kemény vonásai meglágyultak. Nézése melegebbé vált. Egész magatartásán meglátszott, hogy megesett a szíve az előtte összetörten ácsorgó, remegő, sűrűn lábat váltó, sovány, kék szemű, sápadt, gondoskodó kezek hiányát tükröző, nyűtt melegítőben ácsorgó fiún.

Vadonc, mintha megérezett volna valamit, a gyerekes csínyek iránt elnéző, ha nem is megbocsátó, szelíd szigorból, amely az igazgatóját jellemezte, őszinte védekezésbe csapott át.

- Nem én tettem. Valaki kilopta a szatyómból!- Szavai annyira meggyőzőn hangoztak, hogy Vali néni arca, akaratlanul elbizonytalanodott. Felváltva leste az igazgatót és a fiút.

Az igazgató elkérte Vadonctól az ellenőrző könyvecskéjét. Az asztalához ült, és belelapozott. Először a jegyeit nézte meg.

- Csupa kettes, néhol hármas, de egyesek is akadnak itt bőven - jegyezte meg eközben, majd tovább lapozott. - Majdnem betelt, annyi

a beírás, és hol van még az év vége? Tanári, osztályfőnöki, de akad itt pecsétes is!

Felnézett, és folytatta:

- Tudod, mi lesz ennek a vége? Visszakerülsz az intézetbe!
- Ne, csak oda ne! - tiltakozott őszinte riadalommal Vadonc.

Az igazgató becsukta az ellenőrző könyvecskét, és Vadonc elé tolta.

- Most nem írok be semmit! Persze nem marad ez a disznóság sem büntetlen. Mert nem úszod meg szárazon, elhiheted!

A tanárnőhöz fordult:

- Mondja el az osztályfőnökének! Írja be a naplóba, és jegyezze fel a személyiséglapjára! A többit később, miután megbeszéltem a gyámhatósággal! - Gyengéden átkarolta a vállát, s maga elé tolta. - Menjen ki a mosdóba, és törölje le a szoknyáját. Mi ez alatt leme-gyünk az osztályba.

Miután a tanárnő kiment, az igazgató a szőke hajú, kék szemű, megszeppent fiúra bökött a szemével.

- Nem szégyelled magad? Megszégyeníteni a saját tanárnódet? Ennyire nyilvánosan megalázni, lejáratni, nevetségessé tenni az egész osztály előtt?

- Nem én voltam. - Majdnem elsírta magát.

- Tiszteld a nevelőidet! Ugye ismerősen hangzik? Hányszor, de hány-szor hallottad!

- Nem én tettem - rebegte erősen letörten, már-már összeomlón. Nagyon bántotta, hogy nem hisznek neki. Kezdeti bánata mély elke-seredésbe csapott át. Torka kiszáradt s elszorult. Szíve összefacsaro-dott. Megrázkódott, majd hirtelen felzokogott.

A szekrény oldalának dőlt, és sírt, csak sírt.

- Mindent rám kennek - motyogta a sírásától el-elfulladón. - Mert engem senki sem véd meg. Se apám, se anyám, aki mellém állna. - Váratlanul szembefordult az őt őszintén bámuló igazgatójával. Arca összemaszatolódott, feldúlt volt, és tovább szipogott. - Csináljon, amit akar, de nincs igaza! Nem én tettem oda a kefirt. Valaki kilopta a szatyómból, és dafke...! Intézetbe meg nem megyek!

Az igazgató akaratlan megsimogatta. Annyira őszintének tűnt az összetört, nyurga fiú zokogása, nyers elke-seredése, hogy ezentúl hitt

neki, és sajnálta. Több, mint harminc éve tanított, ezért jól ismerte a gyerekeket. Kifinomult, sokat tapasztalt pedagógiaérzéke csalhatatlanul megsúgta neki, hogy nem ez a fiú a tettes. De ki?

Vadonc tovább beszélt. Előbbi bús, kétségbeesett, szrepegős hangja könnyörgéssé változott.

- Nagypapám jó ember. Mindent előteremt nekem. Ha iszik is néha, szeret. Ott mindenki idegen lenne, s rideg. Ne vitessen vissza az intézetbe!

Az igazgató sokáig nézte, törte a fejét, mire végre rábólintott.

- Rendben van. Egyelőre, még nem jelentem a gyámhatóságnak. Azt is elhiszem, hogy nem te raktad oda. Viszont minden, de minden jel terád vall. - Rövidke gondolkozás után folytatta: - Lemegyünk az osztályba! Te mindenki előtt bocsánatot kérsz Vali nénitől. Utána vizet hozol, rongyot ragadsz, és katonásan felmosod a padlót! Mindent letörölsz, ahová a kefir fröccsent...

- Nem én tettem, de ha csak ezen múlik, megteszem. - Könnyes szemekkel lesett fel az igazgatóra. - Ugye nem vitet vissza az intézetbe?

- Megmondtam, nem? Gyerünk!

Vali néni már az osztályban várta őket. Alig léptek be, az igazgató azonnal az őt köszöntő, a tiszteletére felálló gyerekekhez fordult:

- Nagyon, de nagyon szégyellem magam, gyerekek! Helyettetek. És Labanc Józsi is szégyelli, holott nem ő a tettes. Nem is maga, a ti nevetekben, a köztetek, itt, megbúvó, alattomos tettes helyett kér bocsánatot Vali nénitől, és takarítja fel helyette a padlót. Ha esetleg megszólalna az igazi tettes lelkiismerete, az irodámban várom! Bármelyik szünetben feljöhet!

Azzal külön elköszönt a tanárnőtől, a gyerekektől és kiment.

Vadonc azonnal a tanárnője elé állt. Vali néni azonban nem engedte szóhoz jutni, rászólt:

- Menj a helyedre!

- Fel kell mosnom a padlót.

- Mosd!

Azzal, mintha mi sem történt volna, folytatta az órát. Csak a kedve vált letörtebbé, ami átragadt az osztályra is. Egyébként is, a gyerekek

most nem a magyarázatára, körülötte buzgón dolgozó Vadoncra voltak kíváncsiak.

Azon nap más valami is történt. Valaki Boros Zotyó táskájába rúgott, amely következtében a benne lévő kefires doboz kipukkadt. A kiömlő kefir valamennyi könyvét, füzetét s mindenét összekente. Zotyó, a többiek, vihogó gyűrűjében rámolta ki törölgette, nyalogatta le az ujjairól s a „felszereléseiről” a kefirt. A papír zsebkendő a társai adták kölcsön.

Vadonc a helyén ült, és a fejét törte. Félt, hogy ezt is rákenik. Boszszúból tette, mondhatják. Szerencséjére nem maradt ideje a további magába roskadására, mert valaki felkiáltott:

- Leymeter Robi volt. Láttam.

- Rám kened? - ordított fel Robi. Meg is verte volna, ha Zotyó és a társai: no-no-no csitításuk közepette közbe nem lépnek.

A rosszindulat és a gonoszság pókhálóját szövögette valaki az osztályban. A hiúságában megsértett Robi a mérges pók, vélte Vadonc. Nem tudta, csak érezte, hogy tényleg ő tette a kefirt a tanárnő székére. Tovább törte a fejét. Eközben az is eszébe jutott, hogy csak Robi látta, amikor átvette Zotyótól az egyik kefires dobozt, és a szatyójába süllyesztette, ami még inkább megerősítette előbbi feltételezését.

Nem szólt róla a többieknek. Elraktározta az eszében, ahol Robi ellen irányuló bosszújának sok-sok éles kövecskéje hevert.

Nem támadt rá, mert neki jónak kell lennie. Olyan egyszerű ez, mint a csillagos ég kárpitja s a vadon nyíló sokszínű mezei virág. Egyszerű, mégis nagyon, de nagyon nehéz. Talán nem is állja meg, ha nem fél annyira az intézettől.

A többiek közé vegyült, és erőltetetten mosolygott. Zotyó pufók arca, mert közben kikanalazta ujjaival a maradékot is a megsérült dobozból, csupa kefir volt. Elképesztően muris látványt nyújtott: ő és az összes összekent füzetei, könyvei, minden!

És az a sok szétdobált papír zsebkendő, amely körülötte hevert!

5.

A vénasszonyok nyara hirtelen véget ért. Sokkal tovább tartott, mint máskor. Az elmúlt években, halottak napja előtt az összes virág lefagyott. Most - legalábbis eddig - ugyanúgy pompáznak a kertekben, meg a nyitott fóliák alatt, mint máskor.

Az elmúlt éjjel valamennyit letakargatták.

A szántások fölött ökörnnyál úszott. Az utak szélén álló fák maradék leveleit hűvös szél borzolta.

A kertek gyümölcsfái alatt bokáig ért az elszáradt levél, amelyek eredetileg nem a hidegtől, a tartós száraz forróságtól hullottak le.

Az avarban razziát rendeztek a feketerigók. Hátha fülön csípnének egy-egy megtévedt kukacot, vagy a föld színére merészkedő gilisztát. Nem jó napjuk lehetett, mert korán reggel elkezdték, dél is elmúlt már, s ők még mindig az avart túrták-kutatták.

Az összes paradicsomot és a zöldpaprikát leszedték. Jelenleg a zöldséget ásták, itt-ott megkezdődött a szőlők téli fedése is.

Jenei Henrik, „Guma” - ahogyan sokan nevezték - és Vadonc, Barinkáék háza felé igyekezett. A kismacskát vitték vissza, eközben azon vitáztak, hogy hány forintért adják vissza.

- Háromszázon alul semmiként ne adjuk oda! - erősködött Vadonc másodszer is.

- És ha nem adnak érte annyit? Megesszük, mint az indonézek?

- Honnét tudod, hogy ők megeszik a macskát?

- A televízióban láttam. Olyképpen árulják a piacon, mint nálunk a..., teszem azt a kacsákat. Meghizlalják...

- Ami azt illeti, ez a macska is elég kövér - nevetett közbe Vadonc, arra célozva, hogy Henriknek mennyi fáradtságába került, hogy nap, s mint nap jóllakassa.

- Tudod, hogy mennyi húst megzabált? Nem győztem lopkodni. Még néhány nap és lebukok.

- A szüleid nem tudtak a macskáról?

- Nem. A hátsó padláson tartottam, a disznóólak fölött. Nem nyávogott, mert degeszre zabálta magát. Te, hogy mennyire szereti a marhahúst? A tejet vedeli. Tehát kétszázon alul nem adjuk.

- Előbb még te is, mint én, háromszáz forint mellett kardoskodtál.

- Utolsó ár. Tudod, milyen nagy divat manapság errefelé a macska?

- Kuncogva folytatta. - Pláne, ha vadmacska, mint ez is! Vannak, akik a szörméjéért tenyésztk.

- S, ha mégsem kellene nekik, tudsz rá másik vevőt?

- Egyelőre nem, de könnyen találunk.

- Állítólag Cuni néni, takarítónő, nem ismerem, a napközisektől hallottam, ma is kínált nekik macskát. Fehéret...

- Tudok róla - nevetett közbe Henrik. - Nem fehéret, tarkabarka korcot. Ez egyszínű, ráadásul vadmacska. Érted? Vad, mint öregapád.

- Néha tényleg vad - kottyantotta el magát Vadonc, ezért gyorsan tompított valamicskét szavainak előbbi élén. - Ettől függetlenül jó fej az öregem. Ha hallanád milyen kasa katonatörténeteket, mesél! Huszár volt...

Nem folytathatta, mert közben Barinkaiék háza elé értek, ahol Henrik hirtelen megállt.

- Dumálás az én reszortom. Te csak hápogj, mint a néma kacska, s bólogass!

- Ne húzzuk az időt, mert én ma még ki szeretnék menni a temetőbe is.

- A szüleid sírjához?

- Ma rendbe szedem, holnap feldíszítem, holnapután este pedig, gyertyát gyújtunk nagyapámmal.

- Nekem valamennyi rokonom a másik faluban van eltemetve. Kocsival ugrunk át, holnap-e vagy máskor, nem tudom.

Vadonc sóhajtott. Arca elkomorult. Szomorúan bámult egy távoli, láthatatlan pontot.

A kaput nyitva találták. Henrik ment elől, Vadonc szorosán követte. Olga néni nem tartózkodott otthon. A férje jött ki, morcosan, amit egyáltalán nem véltek valami jó előjelnek.

- A macskát hoztuk vissza - rebegte Henrik kissé megszeppenve.

- Megtaláltuk - buzgólkodott Vadonc, holott Henrik forgatókönyve szerint neki most hallgatnia kellene.

- A garázsunkba, mi? - förmedt rájuk a férfi.

- Hazajött - találta fel magát Henrik, buzgón, ám a férfi szúrós pillantása, s az a hang, amellyel rájuk förmedt, azonnal elbizonytalanította.

- Nem vadmacska ez, és nem is a nádasban találtátok.

- Vad ez, nagyon is vad. És tényleg a nádasban fogtuk be. Csak előbb hazavittük és megettük. A macska pedig mindig visszajár oda, ahol enni kapott. Nem messzire lakunk, könnyen visszatalál - magyarázta élénk gesztikulálása közben Henrik.

- Nem szégyellitek magatokat! - rivallt rájuk Olga néni férje. - Többen látták, amikor kiloptátok a garázsunk ablakán.

- Mi-i? Soha!

- Madzag végén kolbász lógott - gúnyolódott a férfi - Bedobtátok, és szépen magatokhoz csaltátok...

A két fiúban még a vér is meghűlt. Szinte egyszerre döbbentek rá: nagy riadalmukban a spárgát, végén a kolbásszal, az ablak alatti földön felejtették. Nem is erőszakoskodtak tovább. Igaz, idejük sem maradt rá, mert az amúgy is zord férfi rájuk ordított.

- Húzzátok el a csíkot, mert szétrúgom a...!

Henrik és Vadonc nem várta meg a folytatást. Megfordultak, és futásnak eredtek.

Kint, jóval odébb álltak meg.

- Olga néni nem szólt. Vajon, miért nem olvasta a te vagy az én fejre? - töprengett hangosan Vadonc. Az egyébként is komor arca elborult.

- Találkoztál vele? Mert én hetek óta színét sem láttam a suliban.

- Kétszer is. - Rövid fejtörés után folytatta: - Igaz, nagyon furcsán lesett rám.

- Vette a lapot. Nem úgy, mint ez a bunkó férje. Olga néni tanítónő, ismeri a diákcsínyeket.

- Szerintem, ez több mint diákcsíny, Guma.

Henrik most kivételesen nem figyelt rá. A távolba lesve elgondolkozón folytatta:

- Nem értem, hogy egy ennyire szép, fiatal csaj, hogyan élhet egy vaddisznóval?

- Ha nem pucolunk el, megrak.

- Még ma beverem az ablakát!

- Nélkülem, csak nélkülem, te egyedül Guma! - vágta rá Vadonc. - Hogy még egy pecsétest kapjak? Azt nem! - Rövidke szünet után tette hozzá: - Tudod, milyen rendes fej az igazgatónk?

- Ne a fő börtönőrről csevegj most! Arról, hogy mi legyen ezzel a kis döggel?

- Engedjük világgá, vagy dobjam egy kutya elé, mint valamelyik éjjel?

- Marha nagy voltál - nyertett fel Henrik. - Majd betojtam kínomban a túloldalon.

- Erről már csevegtünk. Most ez a macska van soron.

- Rendicsek - vágta rá Henrik. - Engedjük világgá, bár előbb még, velem együtt jó üzletet szimatoltál.

- Már a múltkor megfogadtam: soha többé balhé! Ezt se, ha nincs fogságunkban ez a kis cafat. Másként szerzek pénzt. Te is beszálhatsz a buliba, ha akarsz!

- Tegnap lett kész a bringám.

- Pénz?

- Apa adta.

- Csak kigombolkozott az öreged? Jó neked.

- Szóval elengedjük? - kérdezett közbe Henrik, miközben előhúzta kabátja alól a kiscicát.

- Megegyeztünk, nem? - Rövid fejtörés után ezt is hozzátette: - Bár, tudod milyen a macska? Elengedjük, ő pedig szépen utánunk sompolyog.

Henrik szemei kajánul villogni kezdtek.

- Én ismerek egy biztos módszert. Ne félj, végleg elfelejt bennünket!

- Mit teszel vele?

Henrik hirtelen megállt. Mellettük szeméttároló konténer állt. Mindegyik utcába elhelyeztek ilyeneket. Az elmúlt napokban hordták ki. Ha megtelik, egyszerűen teherautóra emelik majd, és a szemételepre viszik kiüríteni.

- Fogd meg a macskát! - szólt a társára.

Vadonc átvette tőle a megriadt állatot. Ő, a szeméttárolóhoz lépett. Mélyen behajolt, és néhány üres konzerves dobozt kotort ki a szemétből. Zsebéből spárgát szedett elő. Szép sorjában rákötözte az imént kihalászott dobozokat, majd a spárga végét a kiscica farkára erősítette. Miután végzett visszavette, és egyszerre: a kismacskát meg a dobozokat messzire ellökte magától. A dobozok összeverődtek, zörögtek. A kiscica megriadt, veszett menekülésbe kezdett. A dobozok iszonyatos csörgéssel gurultak utána. Henrik sűrűn verdesve a térdét, tele szájjal hahotázott. Az egyébként mindig komor Vadonc követte egy ideig, majd, mintha elszégyellte volna magát, hirtelen megfordult, és futásnak eredt.

- Hová kajtatsz? - kiáltotta utána megütközve Henrik.

- Haza kiskapáért, utána fel a temetőbe.

A macska jobbra, ő balra futott. Azt a kóbor kutyák üldözték-, mert mindig akadt belőlük néhány az utcákon -, őt a legyűrhetetlen szégyene. Mert Vadonc igenis szégyellte most magát Henrik helyett is...

A temető halottak napja előtti pompájában úszott. Úgy sorjáztak a szépen feldíszített sírok, mint lakodalmas sátorban az alaposan kidekorált asztalok - vélte Labanc Józsi. Virág hátán, virág! Rengeteg művirág-koszorú, csokor... hevert, a szép síremlékek körében. Mert, ahány sír, annyi síremlék! Hatalmas, nagytöbbségében fekete márványtömbök, de akadt szép számmal szobor is, mert az utóbbi években itt is divatba jött a szoborállítás. Valósággal versengtek egymással az emberek a szebbnél szebb emlékművek és szobrok állításáért!

Csak az ő szüleinek sírja maradt régi. Sehol sem akadt már ilyen, csupasz sírhant ezen a részen. Alacsony, széles sírdomb, és két egyszerű korhadó fakereszt. Nagyon szembetűnően a többiekhez képest.

Vadonc, amint látta az öregasszonyoktól s másoktól, keresztet vetett, megcsókolta a fejfákat, majd bal kezét az egyikre, jobbját a másikra helyezte. Gondolatai mélyen lehatoltak a két sírba: testet öltöttek, s ledöntve a fizikailag, természetszerűn áthághatatlan határokat, képzeletében megelevenedve álltak előtte. Ő egymás után átölelte őket, és, mint ezelőtt, talán soha, most nagyon boldognak érezte magát.

Hosszú idő telt el így, amely után mély sóhaj szakadt fel a kebléből, ezután a már az elébe terülő, szerinte elképesztő látvány miatt. Mindenkinék szép emlékművet állítanak. Csak az ő szülei nem érdemelnek ilyet? Miért?

A szőke hajú, a kék szemű, a sovány testalkatú, a kopott melegítőt viselő fiú a sírhantra ült, s a fejét törte: Hogyan, honnét szerezhette pénzt a sírkőre? Régen elhatározta, hogy pénzt gyűjt rá. Abba a szégyenteljes macskalopásba is azért ment bele, de alig, ha ezer s valamennyi forintja, van, holott a húsvéti locsolópénzét is félrerakta! Pedig ennek a sírkőnek még ebben a tanévben el kell készülnie! Így vagy úgy, megszerzi rá a pénzt! Nem márványból, amint a többiek körülötte, egyszerű betonkeretből és egy szolid betontömbből állna. Ezen az utóbbin egy kis kereszt, alatta felirat: a szüleim s két név lenne.

Felállt, a fejfához lépett. Az írásokat böngészte. A szülei neve, életkoruk elmosódott, mint az emléküik, amelyek javarészt kisgyermekkorára korlátozódtak. Csak a szeretet a régi, mert minden múlandó, csak a szeretet nem. Magától tör újabbnál újabb utakat magának, mint a méz csorgása pergetés után a szűrűben.

Megsimogatta a korhadó fejfákat: Ez apu, ez anyu. Szíve összefacsarodott, szemében néhány könnycsepp gyülemlott, s folyt le végig az arcán. Vadonc, az akaratos, a komor arcú fiú, a környék réme, sírt. Persze - tört fel szipogásával együtt a sóhaja: - belém mindenki rúghat egyet, mert árva vagyok. Engem nem védenek meg a gondoskodó szüleim, mint másokat!

Legszívesebben szemrehányást tenne, amiért oktalan halálukkal magára hagyták. Panaszkodna nekik a nagyapjára és mindenkire. Mégsem szólt, csak állt, és a néma fejfákat nézte egy ideig, majd keresztet vetett, és elimádkozta a miatyánkot. Rövidke mélzás után kikapálta a gázt, kiegyengette, elsimíttgatta a sírhant tetejét és az oldalait s, a környékét is megszabadította a fűtől, odébb söpörgette a szél által odahordott száraz leveleket, majd lehajtott fővel, csendesén hazaballagott.

Otthon, előbb belesett az ablakon. A nagyapja ismét részegen ült az asztalnál, ezért ezen az éjjelen megint a szalmakazalban hált.

6.

Az egész iskola felbolydult. Főleg a Vadoncék osztálya, a 7.a égett lázban.

Új diák, ráadásul néger kislány érkezett. A gyerekek eddig csak a televízióban és filmekben láttak négert. Most itt állt szemtől szemben velük.

Jutka néni, az osztályfőnökük mutatta be.

- Az új osztálytársatok! Aliah Csilla a neve. Eddig Pesten járt iskolába. Mától veletek együtt tanul. Fogadjátok szeretettel!

Arról, hogy Csilla néger, készakarva nem szólt. Természetesnek vette, vagy kíváncsi volt a tanulók spontán megnyilvánulására? Nem tudták. Amint később kiderült, nagyon rosszul tette.

Csillát Bacsek Ilike mellé ültette. Bátorítón megsimogatta a haját, majd kiment.

Alig csukódott be mögötte az ajtó, Leymeter Robi máris felugrott, gúnyosan röhögve átszólt a másik padsorban ülő, új kislánynak.

- Szia, nigger!

Közelebb furakodott hozzá. A többiek követték. Valóságos gyűrű-be fogták. Bacsek Ilike, Csilla szokatlanul göndör és mélyfekete hajába túrt.

- Nem néger ő - vette akaratlan védelmébe. - Csokika, nem, nem: göndörke. Ezen túl így hívlak, jó?

Csilla visszamosolygott. Szemében hála csillogott, szavai mégis visszautasítón csengtek.

- Jobban szeretném, ha a nevemen szólítanál!

Csilla határozott karakterű arca fénylett, telt, vastag ajkai mosolyogtak, mialatt sorban számba vette fénylő szemével a köréje gyülekező, szájtáti társait.

- Kinta-Hunta, nigger! - csúfolta, félre nem érthető hangsúllyal Robi, mire a többiek hangosan vihogni kezdtek.

- Ki az a Kinta-Hunta? - kíváncsiskodott, kissé zordon Csilla. - Most jött rá, hogy sokan gúnyosan kiröhögtek, becsmérlőn méregették.

Válasz helyett valaki meghúzta a haját.

- Juj, fáj! - szisszent fel.

A fiúk, főleg Robi és bandája, körberöhögték. Még tovább csúfolják, rángatják a haját, ha Vadonc, talán az egyetlen, aki eddig a helyén maradt, fel nem áll. Maga sem tudta miért tette. Talán az ellentétek vonzották egymást? Ő, a szőke hajú, a kék szemű, Csilla fekete bőrű és koromfekete, göndör hajú kislány?

Felállt, és bátran Robi elé lépett.

- Ha még egyszer gúnyolni mered, vagy hozzáérsz a mocskos kezdeddel, beverem a pofád!

Robit váratlanul érte a támadás. Vadonc határozott és mindenre elszánt arcát látva, akaratlan hátrább lépett, s ráfordult:

- És én mit teszek ezalatt, mi? - hangja gúnyosan rekedezett. Arca elfehéredett. Szemével lekicsinylően Vadoncra hunyorgott. Két kezét ökölbe szorította, majdnem a társa orra alá dörzsölte. Arca eltorzult. - Nagyon, nagyon, sok van a rovasodon. Éppen ideje, hogy kiverjem az összes fogadat!

Talán egymásnak is esnek, ha Csilla váratlanul fel nem ugrik, és a többiek mély megdöbbenésére nem rohan ki az ajtón.

- Az igazgatóhoz fut - kiáltott fel Ilike. Nem tudta, mert Csilla egyetlen mukkot se szólt, csak gondolta. - Szégyelljétek magatokat! - Élesen szembefordult Robival. - Piszok alak vagy. Nem érdekelsz többé!

Mindenki tudta, hogy vásottsága ellenére is a csinos, az erős fiú és Ilike, az osztály szépe, együtt járnak. Ilike kezdetben nem akarta, Robi „hajtott” utána.

- Mindenki kussoljon a helyére! - kiáltott fel Boros Zotyó, mert-hogy ő volt a hetes. - Ti is!

Ez az utóbbi a két kakaskodónak: Robinak és Vadoncnak szólt, akik szó nélkül engedelmeskedtek. Talán meg is könnyebbültek, hogy megúsztak egy verekedést. Régen ért már az összecsapás, most mégis örömmel lélegeztek fel, hogy elmaradt. Főleg Vadonc örült, mert ezért a verekedésért, egészen biztosan igazgatói megrovást kap, amit bejelentenek a gyámügyi hatóságnak is.

Alig foglalták el a helyüket, alig csillapodtak le a felborzolt kedélyek, az ajtó máris kinyílt. Jutka néni jött vissza, mögötte Csilla lépdelt, aki nem sütötte le a szemét, nem mutatkozott szomorúnak, inkább élesen, már-már kihívón nézett szembe a mélyen megdöbbszent osztállyal. Tekintetében semmi dac, semmi szégyen, félelem nem bujkált. Inkább dühös lehetett, mint elkeseredett.

Jutka néni, mielőtt megszólalt volna, Csillához fordult:

- Menj a helyedre, kislányom!

Ezután végignézett az osztályon. Tekintete dühösen cikázott egyik tanuló arcáról a másikra, mintha mindenkit külön-külön számba vett volna.

- Előbb nem szóltam Csilla színéről. Azt hittem, ez természetes. Joggal, mert iskolánkba, ide hozzátok is több cigányszármazású tanuló jár. Nekik sem sokkal világosabb a hajuk, mint Csilláé. Bőrük alig fehérebb. Csilla ugyanis nem eredeti néger, mulatt, azaz félvér.

- Mulat - kiáltott közbe kétértelmű hangsúllyal és hangosan nevetve Gulyás Krisztián.

- Először is - torkolta le azonnal Jutka néni - illetlenség közbeszólni egymás, főleg a felnőttek szavába! Másodsor, nemcsak a tanárod, nevelőd s osztályfőnököd, hanem, korom szerint, bizony anyád lehetnék. Egyébként anyukáddal együtt jártunk iskolába. Ide, ebbe az öreg iskolába! Ha nem tudod, mi az a mulatt, nyújtsd fel a kezed, kérdezd meg! A gyengébbek kedvéért megismételem: félvér.

Kaczúr Zsolt jelentkezett. Jutka néni kissé ingerülten szólt rá:

- Lehetőleg ne zavarjatok! Mondd!

- Az apja vagy az anyja... Szóval egyik őse magyar - gyorsan helyesbített -, fehér bőrű ember.

- Így van - bölintott rá Jutka néni, majd jóval emeltebb hangon, ércesen folytatta: - Szóval a cigány-származású tanulókat senki sem csúfolja. Tudomásul veszitek, befogadjátok, társaitoknak tekintitek őket, ami rendjén is van. Csodálom, hogy éppen Kolompár Pisti az, aki a legjobban vihogott. Azt hittem, Csillát ugyanúgy magatok közé fogadjátok, mint Kolompár Pistát. Tévedtem.

Bacsek Ilike jelentkezett.

- Tessék, Ilike!

- Én... én, mi lányok, szeretjük - nyelt egy nagyot - szeretni fogjuk őt. Nem neveltük ki, nem huzigáltuk a haját. Sokat olvastam a négekről. Alsóban legkedvesebb olvasmányom a Campóban című elbeszélés volt. Szinte kívülről fújtam.

- Én meg - locsogott közbe Kolhász Ildi - nemrégén olvastam el „Tamás bátya kunyhóját”.

- Ki nem olvasta? - tromfolta le valaki az első sor közepe tájáról.

- Én most olvasom az „Elfújta a szél” című regényt. Abban is sok a néger szereplő - ezt Balogh Éva tette hozzá.

- Nem a legjobban teszed - vágta rá Jutka néni -, Zsuzsa néninek - az iskola könyvtárosának - sokkal jobb, főleg neked való könyvei vannak. Keress másikat!

- Anyutól csórtam el.

Többen is felnevettek.

Jutka néni, hogy elejét vegye a további közbeszólásoknak, felemelte a kezét, mire az osztály azonnal elcsendesedett.

- Természetesnek véltem, tévedtem. Az embereket sohasem a bőrük színe szerint ítéljük meg. Igaz, Kolompár Pista! - szólt rá, mivel ő még mindig nevetett, s a társaival beszélgetett.

- Igaz - válaszolta az cinikusan. Nem állhatta meg, mialatt leült, hogy oda ne súgja a padtársának Horváth Norbinak: - Mikor száll már le rólam?

- Nem a bőr színe, az emberi érték a fontos. Csilla elsőtől kezdve kitűnő tanuló.

- Hű! - zúgott végig az osztályon az elismerő moraj.

- Hátha még azt is tudnátok, hogy futásból és gátugrásból első helyezést ért el az országos, serdülő, ifjúsági olimpián.

Mialatt az előbbi élénk moraj, a mélységes megdöbbenés csendjévé változott. Jutka néni gyorsan folytatta:

- Tehát, Csilla igen értékes kislány. Díszre lesz az osztályotoknak. - Hirtelen Leymeter Robira mutatott: - Mondj egy ikes igét!

- É-én? - vonakodott, mintha nem róla lenne szó.

- Igen, igen, te! - erősítette meg a tanárnő.

Kényszeredetten, nehézkes mozdulatokkal állt fel, zavartan vonogatta az ajkát, rángatta a fejét és a vállát.

- Csilla!

- Fürdik, mosdik, fésülködik, játszik ... - hadarta.

- Mondd oroszul, Robi! Új tanuló érkezett az osztályba!

Robi tovább hallgatott. A társai, főleg a lányok kuncogni kezdtek. Robi számára nagyon kínossá vált a helyzet. Feszengett is eleget.

- Csilla!

- Novaja ucsenyica prijhala v klasz.

- Hallottad? Mondd...! Milyen alapon nézed le őt? Teszek róla, hogy testnevelési órán versenyt fussatok! Fogadom, hogy ott, erős fiú létedre, ugyanúgy le fogsz maradni, mint most. Itt a fejed, ott a lábad merevedik majd meg. Mert szád az van. Szorgalmad nulla! Szégyelld magad! Remélem, tudod, mit kell tenned?

Látva Robi tétova, bamba arckifejezését, gyorsan hozzátette:

- Bocsánatot fogsz kérni Csillától, Kolompár Pisti meg a többi csúfalkodó ugyanígy!

- Tanár néni! - állt fel Kolhász Ildi. - Robi minden új tanulót kigúnyol. Velem is ezt tette három évvel ezelőtt. Nem a színem miatt, hanem azért, mert hülye. - Feléje nyújtotta a nyelvét. - Bee!

A többi lány hüen követte. Ildike nyújtotta ki a leghosszabban, Robi ez bántotta a legjobban. Előbb elpirult, majd falféher arccal bámulta a padlót. Teljesen leégett, ezért bosszút forralt.

Leymeter Robi borzalmas dolgokat művelt néha az iskolában. Ettől függetlenül tanárai mégsem tartották egyöntetűn rossznak. Otthon, például kifogástalanul viselkedett a szüleivel és a testvéreivel. Mosogatott, söpört, kerti munkát végzett. Külön „fóliája” volt, virágokat termelt alatta. Állatokat, főleg galambokat nevelt... A családlátogató tanárok nem győztek csodálkozni, ezen a kétarcú fiún, aki itt az iskolában valósággal másik bőrbe bújt.

Sötét tervét délután a napköziben váltotta valóra. Egyébként se Robi, se Kolompár Pisti, senki sem kért bocsánatot Csillától. Igaz csupán két órájuk maradt hátra, meg Csillát az órák közötti, rövid szünetekben állandóan gyerekgyűrű vette körül. Simogatták, ölelgették, kérdezősködtek. Megkínálták gyümölcscsel, csokoládéval, ki mivel, mintha jóvá akarták volna tenni az órán történeteket.

A napköziben háromszögű sajtot kaptak uzsonnára. A kerek, sajtos doboz belső peremét könnyedén ki lehetett emelni a helyéről. Sokan játszottak vele, főleg a lányok tűzték előszeretettel, díszként a homlokukra és a hajukba. Robi elcsent egyet. Félrehúzódott, és filctollal ráírta: Hüje vagyok. Így pontos jével. Hazafelé menet, a kapuban, tolongás közben, titokban Csilla hajába nyomta, aki a dús, a göndör haja miatt egyáltalán nem érezte meg.

Ő, Kolompár Pisti, meg Magócsi Jancsi: a „híres” brancs, röhögve követte Csillát. Aki nem vette észre, annak titokban felhívták a figyelmét. Mindenki nevetett, de szólni senki sem mert. Igen féltek tőlük, és Csilla is nagyon sietett, idejük sem maradt volna rá, mígnem Csilla a Főtéren váratlanul össze találkozott Vadonccal. A fiú a másik oldalon ment, ám mihelyt felfedezte a kislányt, azonnal átfutott hozzá, és a fejére mutatott:

- Mi van a hajadban?

Csilla odakapott. Elképedten vette le, és rémülten olvasta el. Csak ezután vette észre Robiékát. A túlsó oldalon álltak. Az árok partjára lépett, és átkiabált nekik:

- Hetedikes létetekre tudnotok illenék, hogy a hülyét elipszilonos, és nem pontos jével írjuk. Másodikos anyag. Holnap megmutatom Jutka néninek! Egyest érdemeltek miatta.

Azok, válaszként gúnyos „röhögőkórusba” kezdtek. Lökdösődtek, vihogtak, tapsoltak, eközben ilyeneket skandáltak:

„Két szerelmes pár, mindig együtt jár. Egy tányérből esznek, sosem veszekednek...”

„Illik néki, megvan néki, néger csaj kellett néki...”

Meg más, durva pajzánságokat és gorombaságokat. Vadonc már-már átugrik hozzájuk, meg is tette volna, ha Csilla el nem kapja a kezét.

- Hagyd a fenébe őket! - A mellettük lévő mellék-utcába húzta. - Ebben az utcában lakunk. Egészen közel van a házunk. Elkísérsz?

- Persze.

- Meg akarom köszönni, amiért mellém álltál az isiben. - Hálásan rámosolygott. - Miért álltál a pártomra?

- Mert... mert tetszel nekem - a nyelvére csúszott, kimondta. Nem szégyellte el magát, mégis hebegve folytatta: - Mert..., mert senkim sincs. Szóval árva fiú vagyok. Te is olyan egyedül érezhetted magad az osztályunkban, ahogyan én olykor-olykor.

- Te egyedül érzed magad? - csodálkozott rá Csilla.

- Néha.

- És tényleg nincs senkid?

- Nagypámmal élek.

- Azelőtt intézetben laktál?

- Honnét tudod?

Csilla a szemébe nevetett.

- Érdeklődtem utánad. Baj?

Vadonc szívét, mialatt hallgatott, eddig soha nem tapasztalt melegség járta át. Ez a furcsa, de jóleső érzés mindenét elzsibbasztotta. Váratlanul tört rá, szinte észre sem vette. Mintha kiskorától ismerte volna a lányt, olyan közelinek érezte most magához.

A mély csendet Csilla csilingelő hangja törte meg.

- Apu afrikai származású orvos. Itt tanult Pesten. Anyukám közgazdász. A Kertészeti Egyetem nevezetes diszkójában ismerkedtek meg. Óriási szerelem volt. Apu végzett. Anyu kiment vele a messzi Nigériába, apu szülőhelyére. Én ott születtem.

Elhallgatott. Vadoncot nagyon érdekelte a történet, ezért megsürgette:

- Folytasd!

- Ott... ott nem úgy van, mint nálunk. Hülye törzsi rendszer dívik azon a részen, ahol mi élünk. Nem apu, hanem nagymami parancsolt... Te, olyan házban laktunk, amelynek nem volt teteje. Jobban mondva, fel lehetett nyitni.

- És, ha esett az eső?

- Ritkán esett, de akkor hetekig, ömlött, zuhogott. Lecsuktuk, és... és... kész! Nagyon fura szerkentyű működtette. S az a nagy meleg!

- Rengeteg banánt kajáltál, mi?

- Rengeteget. Egyébként én nem kajálok, eszem.

- Bocsi! Anyukád?

- Nagyon, nagyon megalázó sorban élt. Lenézték, mint... mint nálunk egyesek a négereket, amint az osztályunkban is engem. Valósággal kiközösítették maguk közül.

- Ezt nem értem.

- Ne is értsd meg soha! Aput arra kényszerítették, hogy néger nőt hozzon anya mellé, amibe anya, ugye nem akart beleegyezni. Ha boldond lett volna! Ezért folyton veszekedtek.

- Apud nem állt a sarkára?

- Papucs... Strucc... Hogy elkerülje a cirkuszt magunkra hagyott. Sokszor éjjelre se jött haza. A kórházban hált. Ez évekig tartott, anyu végül is megunta, és szépen hazajöttünk. Óriási cirkusz előzte meg. Nem akartak elengedni, meg a többi, meg a többi.

Elhallgatott. A kényszerű csendet a fiú törte meg.

- Apudról semmit sem tudtok?

- Megnősült. Anyu meg újra férjhez ment. Az új papám idevalósi. Hozzánköltöztünk. - Minden átmenet nélkül Vadoncra nevetett. - Akarsz velem járni?

Az piringva bólíntott rá.

Csilla felnevetett:

- Szégyellős vagy?

- Még sohasem jártam csajjal.

- Nem szégyellsz majd? Te, a szőke, a kék szemű, én a félvér léte is, ha nem is nagyon, sötét bőrű, majdnem teljesen fekete. A hajam égnek áll, s erősen göndör.

- Csak merjenek csúfolni! Mindenkit megverek! Kiverem a... a fogukat! - kiáltott, fogadkozott Vadonc, mintegy válaszként.

A lány szép, nagy házuk elé értek. Csilla váratlanul megsimogatta a fiú szőke haját, majd gyorsan megfordult, és befutott a kapujukon.

7.

Vadoncot az elkövetkező napokban csak két dolog érdekelt. Csilla, az új kislány és a pénz. Csillát mindennap látta. Leginkább a szünetekben, ahol, mint vadvirágos tisztások apró pillangói, állandóan egymást keresték. Eleinte csúfolták érte a társai, később, ha kissé nehezen is, megszokták, mint év elején az új tantárgyat.

Ezek voltak életének legszebb napjai. Teljesen kicserélődött. Bensejében dúló régebbi vad zenét halk muzsikaszó váltotta fel. De, hiába vált előbbi rokonszenve szerelemmé, a pénze nem szaporodott. Ezért, gyerekektől szokatlan cselekedetre szánta el magát.

Egyik napon, közvetlenül a tanítás után, átballagott a második faluba, Matykó gazdájához, a kövér, a gazdag táposhoz.

Egy ideig megszeppenten nézelődött. Megvárta, amíg valamennyi vevő eltávozik, majd felbátorodva Kálmán bácsi elé állt.

- Csókolom, Kálmán bácsi!

- Te - nem ismerte fel azonnal. A fejét törte, hogy honnét ismeri ezt a bizarrul mosolygó, köszönő fiút. Végre a homlokára csapott a tenyerével. - Vadonc! Matykó hú barátja kísérője, mert igaz, ami igaz: gyakran hazahoztad. Egyedüli fiú, a két faluból, akit megtúr maga mellett. Hogyan teszed ezt?

- Nem verem meg. Nem zargatom. Szeretem, ezért ő is szeret. - Nem minden célzás nélkül mondta, ami azonnal kitűnt, mihelyt előadta szándékát. - Hallom, keres valakit Matykó mellé?

- Te lennél az a bizonyos valaki? - kérdezett vissza kedélyeskedve az öreg. A táptól fehér micisapkáját feljebb lökte. Mindene fehérlett. Úgy nézett ki, mint a molnárok vagy a lisztet szállító teherautókísérők. Egy ideig, mint cipész a szandál félre taposott sarkát: vajon mit lehet kihozni belőle, méricskélón végigmérte Vadoncot, majd, kissé fitymálón rábólintott.

- Én hát! - vágta rá szemrebbenés nélkül Vadonc.

A kövér tápos - akiről, mondják: nagyon megszédte magát - ugyanazzal a kezével, amellyel előbb feljebb lökte a sapkáját, zsíros hajába túrt.

- Mennyit kérsz? - bökte feléje csak úgy félvállról.

- Ezt maga mondja meg! Mert, ugye én, teszem azt, mondok egy összeget, amelyet maga...

- Napi ötven tallér - szakította félbe a tápos nevetve. - Egy kilónak a fele. Elég lesz, nem?

Vadonc majdnem rávágta: bagó. Utolsó pillanatban váltott át:

- Egyik héten délelőtt, másikon délután, mert fél napig iskolában vagyok. Néha ellóghatok, de...

- Ezt is bekalkuláltam a napi fél kilóba. Nem is mindennap kellenél. Hetente háromszor-négyszer, ha nyitva vagyok. Vékony, ám erős, szívós srácnak nézel ki. Biztosan elbírsz egy zsák tápot.

- Ötven kilót játszva megemelek - büszkélkedett. Kihúzta magát, s lábat váltott.

- Mi nem súlyemelősdit játszunk, fiam! Pincéből fel, mert ugye ott van a raktáram. Igaz, mindössze négy lépcsőről van szó. Onnét tovább a kordéra vagy beemelni a kocsik csomagtartójába. Ez a legrohadtabb meló, bár ezért olykor-olykor külön borralvót kapsz. Meg szállításkor segítened kell a lerakásban. Ez se kutya, fiam! Vállalod?

- Háát! Többet nem adna? - bátorodott fel hirtelen a biztos állás tudatában. - Mondjuk... - mialatt a szót húzta, a fejét törte. Előbb száz forintra gondolt, később lejjebb adta: - Hetvenöt forintot egy félnapra.

- Csak ötven fér bele. Mert én sem fizethetek rá a bótra. Igaz-e?

- Rendben! - Szája szélét savanyún félrehúzta. Arcán sunyi mosoly ült, mialatt beletörődötte, amint a falusiakat látta alkudozásuk végén, rábólintott, valójában ennek is örült, csak nem akarta elárulni.

- Csapj bele a markomba! - Nevetett. - Amint a régi vásárokon. - Legyintett. - Tudod is te milyenek voltak, milyen világ volt akkor? Áldomást is ihatsz rá. Az ablakban kóla, bontsd fel, és lökd be!

Vadonc szót fogadott, majdnem mind megitta, mire a tápos újra melléje lépett.

- Fiatalkorú vagy és... iskolás - jelentőségteljesen rákacsintott. - Nem alkalmaztalak. Szívességéből, csupán Matykó miatt jársz ide, segítesz nekem. Ha kérdeznének: pénz alma. Tőlem egyetlen vasat se kapsz. Másként meghurcolnak érte mind a kettőnket. Érted?

Vadonc cinkosan visszakacsintott. A tápos folytatta:

- Egyelőre nem kapsz más munkát, csak Matykóval jársz! Úgyis állandóan zaklatják. Megfogják, s úgy megkergetik, hogy csurom vizen ér haza. Egy kis tüdőgyulladás, és feldobja a talpát. Tudod, mennyiért vettem? Egy Trabant áráért.

- Ne féljen, vigyázok rá.

- Ha nem szeretne annyira, nem bíznam rád. Itt, felpakolsz a kordéra, elhajtasz a megadott címre, ott lerámolsz. Útközben, ha netán megszólítanak, felveszed a rendelést!

- Oké!

- Itt a kezem, nem disznóláb, csapj még egyszer bele! - nevetett fennhangon.

Vevők érkeztek, ezért egyetlen szót sem váltottak egyelőre. Vadonc úgy segített, mintha mindig ezt csinálta volna...

Ettől a naptól kezdve, heti három alkalommal, rendszeresen megjelent a táposnál, aki aznap este fizetett. Borraivalót is kapott, amiért némely nap kétszáz forintot is összeszedett.

A póni ballagott. Vadonc a kordé oldalán kuporgott. Eközben állandóan Csillát leste, hogy nem tűnik-e fel valahol? S vajon felülne-melléje? Mert mást nem engedett fel, holott sokan kérték: Nem lehet! Kálmán bácsi megtiltotta, érvelt, s azok, ha nehezen is lassan elmaradoztak.

Valamelyik délután egy öregasszonnyal hozta össze a sorsa. A falun túl találkoztak. Azonnal megismerte. A szomszédos utcában lakott. Özvegy volt. Férjét a vonat gázolta el, állítólag részegen. Ő, mindenesetre tagadta ezt. Miután melléje ért, hirtelen rászólt Matykóra: hóha! Az gyeplő és ostor nélkül is engedelmeskedett neki, mintha ő lenne az eredeti gazdája. Minden szavát megértette.

- Csókolom, Mancsi néni! - köszöntötte az öregasszonyt. - Adja ide a szatyrárt! Maga pedig, üljön fel a zsákokra!

- Aranyos fiú vagy, de nem lesz nehéz a kis lónak?

Vadonc leugrott, eközben válaszolt:

- Fél teherrel megyek. - Segített neki felrakni a szatyrárt és felszállnia a kordéra.

- Száraz kenyeret viszek a szociális otthonból - mondta el az öregasszony. - Minden héten egyszer megyek. Nem nehéz, csak a korom sok. Mit gondolsz, hány éves vagyok?

Kíváncsi mosollyal az arcán várta a feleletet.

- Hatvan, hetven? Nem tudom.

- Nyolcvanöt múltam e héten. Hanem, mondd már meg nekem: mennyit fizet, úgy értem, mennyit kapsz, amiért segítesz Kálmánnak? Mert, ugye azért ingyen te sem dolgozol.

- Hát... - sorban a zsákokra paskolt. - A borralaló mindenesetre az enyém.

- Minek kell neked a pénz?

- Se apám, se anyám. Amint, Mancsi néni is tudja a Dunába fulladtak. Egymás mellett nyugszanak... Már csak nekik nincs a temetőben sírkövük. Szégyellem. Sírkőre gyűjtök.

Az öregasszony rámeredt, mialatt nézte szeme bepárásodott. Arcát meleg mosoly öntötte el. Majdnem megsimogatta a fiú fejét.

Vadonc gyorsan másra terelte a szót, mert nem szerette az érzélgősséget.

- Ezentúl minden egyes héten elhozom a száraz kenyerét. Maga otthon marad, nekem útba esik. - Mintha eszébe jutott volna valami, olyan hangon tette hozzá: - Nem kérek érte semmit, mert mi az nekem! Ott felhajítom, magánál meg ledobom. Csak Kálmán bácsi meg ne tudja!

Az öregasszony olyan mozdulatot tett a kezével, mintha meg akarná ölelni, holott csak a fejkendőjét igazgatta meg.

- Aranyos lelked van, kisfiam! - Rövid elmélyült gondolkodás után folytatta: - Tudod ki az unokám?

- Nem.

- Mackó Peti, az új sírköves. A Felvégen lakik, van a műhelye. Ha már mindenáron sírkövet akarsz, menj el hozzá, és hivatkozz rám! Ne ma! Előtte én is beszéltem vele. - A fiú vállára vert. - Legyen úgy, amint a mesében van: Jó tett helyébe, jót várj! Gondoskodom róla, hogy félpénzért összecsapja neked!

A szőke hajú, kék szemű fiú hálásan bólogatott, ám egyetlen mukot sem mondott többet. Az öregasszony is hallgatott. Csak a háza

előtt szólalt meg, ahol öreges bőbeszédűséggel köszönte meg a segítségét...

Vadonc rá egy hétre kereste fel sírköves Petit. Mindenki így hívta a faluban. Alig hadarta el a mondókáját, az rögvést rávágta:

- Beszélj rólad nagy! Legyen hát igaza! Nem kérek tőled sokat, mert ugye ingyen nem megy. Éppen elég társadalmi munkát végzek. Én aranyoztam be az összes nevet a Hősök Emlékművén. Ingyen. Pedig van vagy száz. Köztük sok a ruszki név is. Tudod, milyen hosszú nevek?

- Mennyiért készítesz síremlékművet? Betonrámát, rá, igen egyszerű sírkövet..., keresztet. Ilyen magasat-e! - Mutatta. - Alul a földbe...

- Mindent betonba ágyazunk - figyelmeztette.

- Félkör alakú lenne... Bár nekem mindegy, csak egyszerű, igen olcsó és szép legyen! Ha egy maroknyi márványlapocskára is futna, nagyon örülnék neki. Rajta kis kereszt és két név, mint máshol.

- Mennyi pénzed van?

- Jelenleg ezeröttszáz, de nemsokára meglesz a kétezer.

- Nagyon kevés - nevetett fel váratlanul a sírköves -, de azért meg-egyezzünk, ne félj! - Továbbmosolygott. - Mondd, gyerek, miért hívnak téged Vadoncnak?

- Rám ragadt, mint kutyára a kullancs.

- Mert néhány gyereknek bevartad a kobakját. Igaz?

- Ha-át! - gyorsan hozzátette: - én sohasem kezdek ki senkivel.

- Ki azt nem, csak szépen beléjük kötsz, igaz? - Továbbnevetett. - Hallom, menyasszonyod van. Néger csaj.

Vadonc olyan szemekkel nézett rá, hogy a sírköves akaratlanul védekezett.

- Be ne kapj már! Viccelni sem szabad? - Majd folytatta: - Szóval..., legközelebb kétezeret lejattolsz, mert a legegyszerűbb sírkő is a duplájába kerül nálad. Máshol drágább. Két nyáron, ezen, meg a következőn segítesz nekem: csiszolni, fuss ide, tedd meg ezt, meg azt, miegymás!

- Egész nyáron, végig.

- Az elkövetkező nyáron, és utána egy-egy kerek hónapig. Minden istenáldott nap, reggeltől estig.

- Szombatonként és vasárnaponként is? - kérdezett közbe elkenődött Vadonc.

- Maszek vagyok. Nálunk nincs szabad szombat, s vasárnap! Viszont, a vasárnapot neked elengedem.

- Oké! Rendben van! - vágta rá belenyugvón, mégis megkönnyebülten. Mert ez is megoldódott. Meglesz végre a sírkő. Nem annyira szép, mint a többieké, de addig megfelel, amíg felnőtt, és önálló keresete lesz - gondolta. - Mert akkor, ennél sokkal szebb sírköveket készített, külön az anyjának, külön az apjának.

8.

Takaró Tóni értékes számológépes kvarcórát kapott ajándékba. Az egész iskolában még csak egyedül neki volt ilyen, akkoriban különleges, értékes számológépes karórája. Matematika óra alatt, több ízben is csipogtatta. Vesztére, mert Margó néni elvette tőle, és lerakta a tanári asztalra:

A következő óra is az enyém lesz, jegyezte meg eközben, utána visszakapod!

Tóni durcásan ballagott vissza a helyére.

Leymeter Robi a halántékára nyomta a mutatóujját, és megcsavargatta: Hülye! Miért adtad oda? - súgta.

Tóni visszaintett a szemének, a két kezének és a vállának felrántásával: Te mit csináltál volna?

- Bekapom - szája után a fenekére csapott -, s itt kipottyantom. - Ezt az utóbbit súgta.

- De nagy marha vagy! - legyintett Tóni mérgesen.

- Mi az, mi az! - kiáltott rájuk Margó néni.

- Semmi...i - vágta vissza Tomi bosszúsan. Nagyon haragudott rá, amiért elvette az értékes karóráját.

- Ne szemtelenkedj velem fiam, mert beírok az ellenőrződbe! - Majd, mintha eszébe jutott volna valami, hirtelen rákiáltott: - Gyere ki, és vezesd le a következő egyenletet!

Tomi köztudottan gyenge volt matematikából. Úgy félt tőle, mint macska a víztől. Legszívesebben a helyére ül, és visszakiabál: Írja be az egyest! Meg is teszi, ha nincs ott a karórája, és nem fél az igazgatói megrovástól. Megfordult, és tétován a táblához ballagott. Azt viszont nem állhatta meg, hogy Robi felé ne bökjön a szemével: Ezt jól kifundáltad!

Margó néni sokáig kínoztta, mielőtt beírta volna neki az egyest. Ezzel el is telt az óra hátralévő része.

A szünetben, mindenki mélységes megdöbbenésére valaki ellopta a tanári asztalról Tóni kvarcóráját.

Miután jelentették - ez nyomban becsengetés után történt -, Margó néni azonnal a hetesekhez fordult:

- Ti hol voltatok a szünetben?

- Én a szivacsot nedvesítettem be a mosdóban.

- Én meg, amint szoktuk, a harmadik szünetben kivettem a szemetet az udvari szeméttárolóba.

- Egyszerre, mind a ketten?

A hetesek néma megdöbbenéssel lestek egymásra. Margó néni ezután az osztályhoz fordult.

- Hallottátok, gyerekek! Valaki ellopta Takaró Tóni számítógépes kvarcóráját. Táskavizit és motozás lesz. Senki se sértődjön meg érte, mert itt ma, mindnyájan gyanúsítottak vagyunk. Utána csak a tolvaj marad pácban. Mert a tolvaj köztünk van. A hetesek táskáját és zsebeit én nézem meg. Ők a többiekét, a tiéteket! Nemcsak ti, én is szégyellem magamat, Kezdjük el!

Eleinte, miután Margó néni végigtapogatta őket, beletúrt a táskájukba, tényleg csak a hetesek nézték meg a zsebeket, lestek-túrtak bele a táskákba, de a végén mindenki bekapcsolódott a kutatásba. Még a padokat is végignézték. Lehasaltak és bekukucskáltak a szekrények alá, felálltak a pad tetejére és végig-végigböngésztek szemeikkel a tetejüket is.

Mindent megnéztek, mégsem találták meg a kvarcórát.

Margó néninek csak hosszú percek múltával sikerült lecsillapítania a felbolydult osztályt.

Miután újra a helyén ült mindenki, Margó néni bosszúsan mérte végig a padsorban ülőket, majd összevonta a szemöldökét, és Vadoncra szólt:

- Te voltál az Labanc Józsi? Hová dugtad el az órát?

Vadonc az ajkát harapdálta, mialatt felállt. Arca elfehéredett. Szemei égtek a szégyentől. Valósággal remegett a teste, miközben ösztönösen tiltakozott.

- Én nem lopok. - Nemcsak feldúlt volt, a szégyene is égette. Leginkább Csilla előtt szégyellte magát. Legszívesebben a föld alá bújt volna. Csak azért nem tört ki, mert megszokta, hogy mindenki és mindenért őt gyanúsítják. Idegeibe ívódott, úgy tiltakozott ellene,

ahogyan tőle telt. Verekedéssel, kötözködéssel, durcálkodással vezet-
te le felgyülemlett sérelmét. Valahogyan mégsem könnyebbült meg.
Állandóan magával hordozta ezeket az alaptalan vagy igazságtalan
vádakból adódó megaláztatását. Ez volt, ami különködővé, vaddá
tette az alapjában szelíd és mély érzésű fiút.

Az osztályban mély csend honolt. Kintről a távoli kutyaugatás is
behallatszott. A gyerekek szájtátva várták a további fejleményeket.

- Szóval nem te voltál? - hasította szét a csendet Margó néni hangja.
- Nem! - kiáltott fel Vadonc határozottan, méregetől feldúltan.
- Akkor te voltál az, Jenei Henrik?
- Nem - ugrott fel az, dühösen.
- Mészáros Viktor?
- Nem.

Majdnem az egész névsort végigsorolta. Az előbb még idegileg
felbolydult, kíváncsi gyerekekben lassan feloldódott a feszültség, vá-
rakoazon lesték egymást és a feldúlt tanárnőjüket: mit akarhat ez? -
kérdezték egymástól, jelbeszéddel: ki a szemével, ki súgva.

A válasz nem késett sokáig.

- Tudjátok mit akartam ezzel kifejezni?
- Nem - vágta rá kórusban.

- Azt, hogy amíg nem lesz meg az értékes kvarcóra, mindnyájan,
ki-ki gyanúsak vagytok előttem. S ha becsületek a véleményemet:
egyenként, kiről, mit tartok, megnevezitek, kinyomoztatok, hogy ki a
tettes. El-kap-já-tok! - szótagolta. - Értitek?

Senki sem válaszolt. A csend megsűrűsödött, szinte vágni lehetett.

Margó néni a rövid, terhes szünet után a táblához lépett.

- Folytatjuk az órát!

Nagyon nyomott hangulatban, s fagyos légkörben folytatódott a
második matematika óra. Alig várták a végét. Óra után Margó néni
megint csendre intette az osztályt. Nagyon könnyen ment, mert min-
denki várt valamilyen fejleményt. Korántsem zajongtak most annyi-
ra, mint máskor. Drága, ritka óra, Tomit nagy kár érte, ezért nem le-
het az ügyet ilyen könnyen lezárni, vagy, amint ők mondogatták
egymás között: a padok alá besöpörni.

- Ha a következő szünetben, így vagy úgy nem lesz meg az óra, nem kerül vissza az asztalomra, jelentem az igazgató bácsinak. Vele pedig, tudjátok, nem lehet kukoricázni. Labanc Józsi itt marad, a többiek kimehetnek!

Ezután senki sem moshatta le Vadoncról a vádat, mert miért tartaná bent, ha nem őt gyanúsítaná? - vélekedtek.

Alig mentek ki a többiek, Margó néni máris Vadonchoz fordult:

- Nem véletlenül gyanúsítottalak meg elsőként.

- Gondoltam - vágta rá cinikusan az.

- Miből gondoltad?

- Mert ebben az iskolában mindent rám kennek. Vadonc, mindig csak Vadonc! - szinte kiabált. - Mindenben benne vagyok, de lopni, sosem lopok.

- Olga néni macskáját ki lopta el?

- Nem én találtam ki, Henrik. Ő, miért nincs bent? Egyébként, engem csak a pénz érdekel még egy ideig. Meg is szerzem, de nem így!

- Éppen ezért. Hallom, sírkövet akarsz állítani. Kár a gőzért, de ez csupán a magánvéleményem, mert igen sokba kerül. Neked, pedig nincs kereseted. Együgyű, gyerekes képzelődés az egész.

- Matykovával minden héten megkeresek négyszázat - vágott közbe udvariatlanul Vadonc.

- Inkább tanulnál! A sírkő megvár. Bőven ráérsz felnőttkorodban sírkövet állítani a szüleidnek. Na, de ez, csupán a te dolgod! Én nagyon komolyan, s okkal vádollok téged. Fejedbe vetted, mindent megteszel a pénzért. Ez az óra több mint ezeröttszáz forintot ér. De, hat-nyolcszázat könnyen megadnak érte feketén is.

Osztálytársai az ajtóban leselekedtek. Vadonc, ezt tudva nagyon szégyellte magát. Egy ideig lesütött szemekkel nézte a földet, majd, minden átmenet nélkül az ajtó felé indult. Margó néni utána szólt:

- Nekem kell megfizetnem, ha nem lesz meg.

- Kinyomozom. Mert másként, nemcsak Margó néni, én is sáros maradok.

A tanári asztalról lopták el, s ha ő vágta zsebre? - vélte Vadonc, mert nagyon haragudott most Margó néniére.

Kifutott. A folyosón Vellai Tibibe botlott, aki ugyancsak a kíváncsiskodók felé tartott. A többiek már az előbb szétrebbentek az ajtóból.

Vadonc azonnal neki esett.

- Te közvetlenül a tanári asztal előtti padban ülsz. Látnod kellett...

Az nem engedte befejeznie, közbevágott:

- Nem láttam. Senkit, semmit sem láttam. Mindenki összeszaladt, egyszerre futottak ki az ajtón. Bárki zsebre vághatta. Egyébként, ha felállok, mindig hátat fordítok az osztálynak.

Csilla a hármás ablaknál állt. Régen integetett neki, Vadonc azonban csak most fedezte fel. Azonnal hozzáfutott.

- Boksa Ferkó lopta el - súgta izgatottan a lány.

- Honnét tudod?

- Éppen odanéztem, amikor az asztalhoz lopódzott, s felvett onnét valamit. Nem láttam, hogy óra volt-e vagy más, de ha egyszer az óra tűnt el onnét! - Meggyőződéssel tette hozzá: - Szorongasd meg, mert biztosan ő lopta el az órát! Ha kell, hivatkozz rám. Tanúskodom melletted.

- Nem, ezt nem tehetem meg.

- Miért?

- Belekeverjelek téged is? Azt már nem!

- Ha te nem, majd én! A fejleményeket vártam, ezért nem szóltam eddig, de eztán fordítva lesz!

- Kilóg a lóláb. Te meg én... Tudod, és mások is tudják. De azért kösz.

Tovább futott. Ez alatt gondolta ki, hogy mit tesz eztán.

Becsengettek. Ez a mostani csengetés azonban nem érdekelte őket. A hivatalos órák véget értek. A technika-foglalkozást mindig később kezdték. Böven maradt ideje végrehajtani a tervét.

Boksa Ferkót az udvari vécék környékén kapta el. Azonnal rátámadt:

- Te loptad el Tomi óráját, mégis rám kenik, mint mindent ebben az iskolában. Eddig, csak nyeltem-nyeltem, most köpök! Nem leszek Fekete Péter, amíg te a jó fiú! Elöttem, ne lapulj, mint a varangyos béka a fűben...!

Ferkó nem engedte folytatnia:

- Nem én loptam el - sziszegte falfehéren, minden meggyőződés nélkül.

Vadonc elkapta mellénél a kabátját, és alaposan megrázta. Egyik gombja leszakadt. Nagyot pattant a kövön, ahová pottyant.

- Nem vagyok spicli, de ha nem adod vissza, Isten bizony beköplek! És összeverlek, mint... mint. - Nem folytatta. Hangja elfakult, artikulátlanná vált, valósággal kapkodta a levegőt felindultságától.

Ferkó megijedt.

- Az udvari öltöző eresze alatt van. A hátsó ajtó fölött - súgta remegően, mégis bűnbánat nélkül. Mindenki tudta róla, hogy rendszeresen megdézsmálja a kertekben a gyümölcsöket.

Ez az öltöző a kézilabda pálya mögött állt.

- Te loptad el - rázta tovább Vadonc -, te is hozd vissza!

- Hogyan? Adjam fel magam?

- Ez legyen a te dolgod - azzal elengedte. Előbb a falhoz akarta kenni, később meggondolta magát. Leköpte, és előbbi mérgetől fuladozón, visszafutott az osztályba.

Csilla tükön ülve várta. Minden ízében remegett. Tekintete óriási felkiáltójelként csillogott. Vadonc rámosolygott: minden rendben, mire valósággal visszahuppant a helyére.

A technika-foglalkozáson, most jelen volt Jutka néni, az osztályfőnökük is. Ferkó nem sokkal Vadonc után érkezett meg. Azonnal az osztályfőnöke elé állt.

- Tessék megengedni, hogy..., hogy az óra elején... - belesült. Siska Józsi segített neki: Ellopták Tomi számítógépes karóráját. Sejtjük, hová dughatták, mert az osztályban nincs. Megkeressük.

- Tudok róla. Szégyellem is magam. Rengeteg a dolgom, másként nem jövök be. - Meghökkenve kérdezte meg: - Honnét tudjátok?

- Kutattunk, gondolkoztunk, s rájöttünk valamire. Tihanyi Pisti is velünk jönne.

- Kérdezzétek meg a technika tanár nénitektől, hogy elengedi-e! - Újonnan érkezett, fiatal nő volt.

Az mellettük állt, máris intett, hogy mehetnek!

A három fiú azonnal kifutott a folyosóra, onnan tovább az udvarra.

A keresést Ferkó irányította. Azzal „ette” meg a társait, hogy nem tudja, de sejti hová dughatta a tolvaj: a nyolcadikosok cigijének rejték helyére. Ettől függetlenül, mégsem oda vezette őket. Több helyet is megnéztek, csak a végén kötöttek ki az ajtó fölötti eresznél.

Az órát Siska Józsi találta meg.

- Itt van! - kiáltott fel kitörő örömmel. Máris futott vissza. A társai szoroson utána, majdnem letaposták a sarkát...

És a számítógépes kvarc karóra, néhány percen belül, újra Takaró Tóni karján ékeskedett.

A gyakorlati, technika-foglalkozás után Vadonc egyedül ballagott haza. Többen követték. Beszédbe akartak elegyedni vele. Izgatta őket az óra ügye, ő azonban sorban lerázott magáról mindenkit.

Csilla a sarkon várta. Számított rá, mégis felderült az arca, amikor a lány fekete arcából szikrákat hányó, feltűnően csillogó és egészséges, fehér fogainak különös fényei az arcába kaptak.

- Köszí. Nagyon nagy pácban voltam. Mert, ugye ebben az osztályban minden mocskot rám kennek. Ha nem segítesz, nyakig benne ülök a..., a tudod miben? - szavai valósággal repestek az őszinte hálától.

- Külön szerencse, hogy megláttam. Másnak is szólok, nemhogy neked.

- Én más vagyok, mint a többiek? - evődött Vadonc.

- Ha-át!

Mind a ketten nevettek. Megfogták egymás kezét, és csendben tovább mentek.

Ezt a bársonyos csendet a szőke hajú, a kék szemű fiú törte meg.

- Ugye, te nem hitted el, hogy én loptam el az órát?

- Egyetlen pillanatig sem.

- Balhé oké, de lopni... Esetleg macskát - nevetett.

- Amíg velem jársz, nincs többé macskalopás! - Murisan meglepette: - Tudod?

- Én örökké veled szeretnék járni.

A csillogó szemű, fekete bőrű kislány kedvesen rámosolygott, majd elkapta a kezét, és megszorította.

- Fussunk! - Futás közben kérdezte meg: - Mit szólsz a sikeres sporteredményeimhez? - Az utóbbi iskolai futóversenyre célzott.

- Mindenkit vertél. Óriási voltál.

- Jövő héten területi versenyre megyek, utána szeretnék feljutni az országosra is. Te miért nem sportolsz?

- Egyelőre Matyko a társam - nevetett szomorkásan. - Súlyemelő vagyok. Tápos zsákokat emelgetek, fel s le. Ez is valami nem?

- A sírkő?

- Meglesz. Most már biztosan meglesz.

- Juj, de jó! - Csilla eddig sem engedte el a fiú kezét, most még jobban megszorította.

- Utána azonnal beiratkozom karatéra vagy bokszra! - folytatta a fiú.

Csilla mélyen a szemébe fúrta a tekintetét.

- Nem szégyelled - kérdezte meg eközben kissé kacéran -, hogy te, a szőke, a kék szemű fiú egy ennyire fekete bőrű néger lánnyal jársz?

- Ez honnét jutott eszedbe?

- Csak úgy - rántott egyet a vállán -, a számra jött.

- S te, hogy egy ilyen magam fajta Vadonc csíp?

Összenevettek, és tovább futottak.

9.

Az elkövetkező napokban, a testnevelési órán történt.

Mialatt a többiek vetkőztek Vadonc, szokatlan módon a sarokba húzódott. Máskor ő bizonyult a legmozgékonyabbnak, mivel igen kedvelte a tornaórát. Úgy tett, mintha keresne valamit. A többiek nem törődtek vele. Mindenki nyüzsgött: ugrált, beszélt, valósággal lázban égtek. Mindannyian kedvelték a testnevelési órát, ilyenkor teljesen kicserélődtek. Karateszerű mozdulatokkal hadonásztak, rugdalóztak, bokszoltak, birkóztak, s verték egymás hátát...

A szokásos kezdeti zűrzavarnak Járai Gábor bácsi, a testnevelő tanár vetett véget.

- Sorban állsz! Igazodj! - vezényelte a megszokott sípszó elhangzása után.

A tornateremben ezután egyetlen szó sem hangzott el többé. A megszokott rend szerint, teljesen csendben sorakoztak: tornasorba, egymástól kartávolságnyira.

- Labanc Józsi? - kérdezte Gábor bácsi, miután hiába kereste a szemével.

Mély csend, bizonytalan vállvonogatás, szemlesütés felelt rá.

- Ma nem is jött iskolába? - tapogatódzott tovább a testnevelő tanár.

- Csak a hetes válaszoljon!

- Mind a négy órán jelen volt. Előbb a sarokban láttam.

Mindenki odanézett, amerre Pisti mutatott.

Vadonc az egyik sarokban ült. Gábor bácsi rászólt:

- Te? Le sem vetkőztél?

- Nem akarok tornászni!

- Azt hiszed én jókedvemből, vagyok itt? Mi lenne, ha mindenki azt tenné, amit éppen akar? - csattant fel ingerülten Gábor bácsi. Alaposan végigmustrálgatta a megszeppent fiút, majd megenyhülten hozzátette: - Te a legjobb tornászom, te a sorvezetőm, te... te, nem akarsz tornászni?

Vadonc felállt, és közelebb lépett hozzá.

- Fázom, tessék megengedni, hogy kivételesen ma ne tornásszak!

- Beteg vagy? Gyere csak ide!

Vadonc engedelmesen melléje lépett. Gábor bácsi a homlokára szorította a tenyerét.

- Nem vagy lázas - jelentette ki. Ettől függetlenül alaposan megvizsgálta a szemével.

A fiú nyakán feltűnő, piros foltok éktelenkedtek. Fojtogatás félre nem érthető jelei. Gábor bácsi azonnal észrevette.

- Gombold ki az ingedet! - szólt rá azon nyomban.

- Fázom. Tessék hazaengedni!

A magas, s erős férfi elkapta a kezét, és magához húzta.

- Vesd le az ingedet!

- Tele vagyok foltokkal. Ne, tessék megszégyeníteni. - súgta a tanárra fülébe.

- Ki vert meg? - kérdezte meg, ugyancsak súgva, mialatt félrehúzta.

Vadonc hallgatott. Gábor bácsi anélkül, hogy elengedte volna a kezét, a sorban álló gyerekekre szólt. Ideje, mert néhány perc és a rend felbomlik.

- Menjete ki a kézilabdapályára! - mivel többen közbehurráztak, éljeneztek, gyorsan feljebb emelte a hangját: - A sort Dobrovitz Pisti vezeti! Fiúk, lányok közös csapatot alakítanak! A...- húzta a szót -, a két csapatkapitány: Aliah Csilla és Kolhász Ildi!

Az osztály egyik része éljenzett, a másik része pfujogott. Ez a pfujozás Kolhász Ildinek szólt, mert helyette fiú csapatkapitányt akartak. Csillát nemcsak megszokták, hanem meg is szerették. A lányok egymást felülmúlva versengtek a barátságáért. A fiúk, mint a legjobb futóra és távolugróra, felnéztek rá. Gábor bácsi egyébként is mindig a fiúkhoz osztotta be, mert a lányok meg sem szorongathatták. Könnyedén lekörözte valamennyiüket.

Gábor bácsi túlkiabálta őket.

- Indulás! Te, pedig velem jössz! - halkan tette hozzá: - Az igazgatóhoz megyünk!

A kivonuló diákok megdöbbenően lesték Vadoncot és Gábor bácsit. Csilla nagy, beszélő szemével kérdezte meg: mi van?

Vadonc nem válaszolt. Szégyenlősen elfordította a fejét.

Szó nélkül mentek fel az igazgatóhoz, ahol várniuk kellett, mert az iskola „mindenesével” a fűtővel s karbantartóval tárgyalt.

- Miért hozott fel, Gábor bácsi? - kérdezte meg Vadonc, egyszerre neheztelő és szemrehányó hangon. Nagyon szerette a tornatanárát. Egyike volt, akihez őszintén és bátran fordult, ha olykor-olykor végre felengedett megszokott tartózkodása.

- Mint mindenkinek ebben az országban, nekem is van főnököm, akinek az utasításait végre kell hajtanom. Nyakadon fojtogatás helye, tested tele van lila, és fekete foltokkal. Alaposan összeverték. Nemcsak én kerülnék bajba, amiért nem jeleztem, a te érdeked is ez.

Az ajtó kinyílt. Nyáron mindenes karbantartó, télen fűtő, mivel tudta, hogy várnak az igazgatóra, nem maradt sokáig, egyébként is már csak beszélgettek.

A testnevelő tanár maga elé tolta a megszeppent fiút, és belépett. Az igazgató arca, szemmel láthatóan elborult, amikor meglátta Vadoncot: már megint ő az!

Gábor bácsi, a kézfogás után Vadonc vállára tenyerelt.

- Testnevelési óránk van. Labanc Józsi nem akart levetkőzni - a nyakára mutatott -, ezért. A teste is tele van véraláfutásos foltokkal. Valaki összeverte, de mennyire összeverte. Szerintem, nem gyerek tette.

Az igazgató megnézte. Előbb csak széthúzogatta az ingét, később levetette vele. Nemcsak a mellén, a hátán is sok folt éktelenkedett. Lila, fekete foltok vegyesen.

- Kivel verekedtél? - fordult ezután a dacosan, összeszorított ajkakkal ácsorgó, szőke fiúhoz.

- Senkivel.

- Megint hazudsz?

- Igazat mondok. Senkivel sem verekedtem.

- Hagytad magad. Pontosan te... te hagytad magad összeverni? - mintha eszébe jutott volna valami, hirtelen elborult az arca. - Felnőtt vert össze?

Vadonc nem felelt.

- Konok vagy, nagyon konok vagy, fiam!

Az igazgató ezután a testnevelő tanárhoz fordult:

- Vidd el, légy szíves Németh dokihoz, és vetess alapos látteleletet!
- Órák van. A gyerekek lent várnak a pályán.
- Helyettesítelek.

Vadonc még az előbbinél is jobban magára húzta az ingét. Most szinte feljajdult.

- Nem... Nem akarom, hogy megbüntessék!
- Kit ne büntessenek meg?

Vadonc megint hallgatott. Az igazgató leült. Két tenyere az asztalon pihent, bal kisujjával dobolni kezdett. Rövidke hallgatás után a testnevelő tanárhoz fordult. Megsejtett valamit. Ez az arcán is meglátszott.

- Köszönöm, Gabi! Menj vissza az órára! Labanc Józsi itt marad! Négy szemközt beszélek veled!

A testnevelő tanár elment. Az igazgató azonnal a megszeppent fiúhoz fordult:

- Rengeteg borsot törtél az orrom alá. Nem tanulsz. Dolgozol helyette. - Vadonc közbe akart szólni, ám az igazgató felemelt hangja belefojtotta a szót. - Bolondnak nézel bennünket? Mert tudom, mit akartál mondani. Azt, amit híresztelsz faluszerte. Nem, te nem kedvtelésből, igenis pénzért dolgozol. Kiskorú, tanuló vagy. Munkavállalási engedélyed nincs. Nem is kaphatnál szorgalmi idő alatt. Az egész falu szeme láttára járatsz le bennünket. Lopott macskát adtatok el Olga néninek, a volt tanító néniidnek. Visszaloptátok, mivel Olga néni szemfüles férje nem „dőlt be” még egyszer a hazugságotoknak, bosszúból konzerves dobozokat kötöttetek a macska farkára, és világgá zavartátok. Kínoztátok. Ketten is jelezték. Máshol, ráadásul éjjel, az egyik kerítés tetejéről zavartak le. Botrányokat okozol, verekedsz. Az a bizonyos karóra lopás is gyanús. Te loptad el vagy más, amint ti mondanátok: sáros vagy. Tudtál róla. Másként nem vállalkozol az úgynevezett nyomozásra. Kinyomozod, mondtad Jutka néni, s rá néhány percre az óra meglett.

Vadonc nem állhatta meg, hogy közbe ne szóljon.

- Margó néni, igaz négy szem között, mégis bocsánatot kért tőlem. De...

- Mondtam: tudtál róla! Ha nem te voltál a tolvaj, bűntársként te is szereplőjévé váltál. Mert, olykor a hallgatás is bűn, fiam!

- Nem én loptam el. Valaki látta, elmondta, én megszorongattam, mire ő köpött.

- Vallott. De mindegy: nem mondtad meg a nevét, ezért nem tudjuk felelősségre vonni. Jelenleg büntetlen futkos, az újabb alkalmat keresi.

- Ő nem lop többé. Kezeskedem...

- S ha nem hisszük el?

Vadonc egykedvűn rántotta fel a vállát. Az igazgató lemondón csóválgatta fejét, majd egészen váratlanul a fiúra mordult:

- Ki vert össze?

- Nagypapa - rebegte halkán. Szíve összefacsarodott. Torka teljesen kiszáradt. Gyomrába görcs ugrott, ezért szüntelen nyeldesnie, köhécselnie kellett. Szeme előbb bepárásodott, aztán hirtelen megtelt könnyel. Gyermeki szívét mély keserűség töltötte meg. Az árvák magányos fájdalma gyötörte. Olyan fájdalom volt ez, amelyet állandóan magával hordott, ha máshol nem, a tudata alatt. Nagyon összeverte a nagypapja. Későn vette észre, hogy részeg, nem menekült ki időben. Elkapta, és összevissza verte. Ő, mégis védte, mert félt az intézettől, ahol nemcsak a szabadságát, Csillát, azt a ragyogó kedvű, ragaszkodó, szép, fekete kislányt is elveszítené.

- Csak akkor ver meg, ha részeg - védte öntudatlan. - Olyankor ki menekülök előle a szalmakazalba, s megvárom, amíg elalszik. Tegnap elkapott. Egyébként nagyon rendes ember.

- És, mikor nem részeg? - ironizált az igazgató. - Visszaadunk az intézetnek. Mindig védtelek, most is a te érdekedben teszem ezt.

Vadonc szinte feljajdult. Egész lénye tiltakozott.

- Nem megyek vissza az intézetbe! Világgá megyek, megszökök! - fogadkozott, borzongott kétségbeesetten, reszketően.

- Ott mindened meglesz, amíg itthon koplalsz. Ráadásul nagypapád ver, és dolgoztat.

- Nem, nem ő küldött el dolgozni. Sírköre gyűjtök. Szégyellem, hogy egyedül már csak én szüleimnek nincs sírköve. Nyáron meg-

lesz. Mackó Péter készíti el. Egyszerű műkő, kis márványlapocskával. A kereszt alatt felirat: a szüleim és két név lenne.

Az igazgató mély meghökkenéssel lesett a fiúra. Olyan szemekkel nézte, mintha csak most látná először. Többször beszélt vele, mégsem ismerte eléggé?

- Mit reggeliztél? - kérdezte meg, melegen s együtt érzően.

- Semmit... Ja, Boros Zotyó adott egy fél szalámis zsömlét.

Az igazgató megsimogatta. Egyetlen pillanat alatt a szívéhez nőtt, s némi bűnbánatot érzett, amiért nem törődött vele eddig eléggé. Vele, ezzel a rosszcsonntal? Mialatt beszélt is a vállán tartotta a kezét.

- Rendben van, fiam. Nem jelentem a gyámügyi hatóságnak. Látletet sem vetetek. A személyiség lapodra persze feljegyzem. Kötelességem lenne bejelentenem, mert nekem is parancsolnak, feladatokat adnak, engem is felelősségre vonhatnak, én mégis hallgatok. Személyesen veszem kezembe az ügyedet. Mától én leszek a pártfogód. Nem ver meg többé nagyapád. Kezeskedem érte! Még ma beszélek vele.

- Ne tessék megmondani neki, hogy én árultam el. Máskor kiszökök az ablakon, és a szalmakazalban alszom. Tegnap este nem sikerült. - védekezett, most először megriadva a következményektől.

- Bízd rám! Délutántól kezdve napközis leszel. Nem értem, miért nem jutott eddig eszünkbe. Se munka, se Matykó többé. Érted?

- És a sírkő? - jajdult fel a fiú hangja másodszor is.

- Mennyi pénzed van?

- Kétezer körül. De keresek még hozzá. A többit ledolgozom a nyáron sírköves Petinél.

- Nyáron üdülőtáborba mész! A költségeket az iskola és a szülői munkaközösség viseli.

- Nekem dolgoznom kell! Megígértem neki. Ha nem dolgozom...

Az igazgató nem engedte befejeznie.

- Nap-kö-zis leszel! A nyáron, pedig táborba mész! Menj vissza az órára! Tanítás után gyere fel hozzám! Átkísérlek a napközibe, ahol szépen megebédelsz, ott maradsz, s tanulsz! Este személyesen keresem fel nagyapádat. Hogy mit mondok majd neki? Azt bízd rám!

Vadonc a vállát vonogatta. Nem konokságból tette, elkeseredésében. Mindent a sírkőre tett fel. Rögeszméjévé vált, most egyszerre vége! Összeomlott, mint a kártyavár. S mi lesz Matykóval, meg az ígéretével, a fogadalmával?

Megsemmisülten megfordult, kezei lógtak, fejét mélyen lehorgasztotta, köszönésfélét morzsolt szét a fogai között, és erősen letörten kívánszorgott az igazgatói irodából.

10.

A hetedik osztály, mint minden év őszén, a közeli erdőbe kirándult. Az erdő melletti rétet, hosszú, széles bányató, a gyerekek kedvenc nyári fürdőzőhelye szelte ketté, amelyet körös-körül igen magas partszakasz övezett. Csak egy helyen lehetett megközelíteni a vizet, a régi kocsibejárónál, ugyanis máshol, az igen mély vadvíz, ott alig hónaljig ért. A gyerekeket kísérő tanárnő, ezért szigorúan az osztályra parancsolt: a tó közelébe se menjenek! Csak az erdőben és a közeli erdőszéli réten játszanak!

Mikor mit tettek: felváltva versenyt futottak, a lányok kézilabdáztak, a fiúk fociztak, tréfás vetélkedőket rendeztek, amely során rengeteget nevettek. Nyársaltak, énekeltek, s megállás nélkül cukkolták egymást...

Az előre megszabott idő lejárt. Éppen hazafelé készülődtek. A tanárnő, mialatt a fiúk szedelőzködtek teljesen magukra hagyta őket.

A lányokkal tereferélt az erdő szélén.

Vadonc Csillával sétált. Ezt megelőzőn külön-külön játszottak.

- Megszoktál már a napköziben? - érdeklődött Csilla, néhány méternyi andalgás után, mintha nem ismerte volna előre a választ.

- Ezelőtt az egész határ és a két falu az enyém volt. Ott úgy érzem magamat, mint a rab. Ezt sem, azt sem szabad. Semmit, de semmit sem szabad! Ha nagyokat rúgunk a lasztiba, átrepül a szomszédba, az a vén hárpia, ismered - egymaga élő özvegyasszony - nem adja vissza. Nincs tovább laszti, és kész! Egyébként te is ott robotolsz, ha másik teremben is, mindent tudsz.

- Nem a napközi, a sírkő bánt. Fejedbe vetted. Nem tudsz belenyugodni, hogy nem sikerült. Valld be: így van vagy nem? - vágott közbe gyengéden, megértően Csilla.

- Minden klappolt, most egyszerre vége!

- Nagypád?

- Olyan szelíd, mint a kezes bárány. A kocsmában, esetleg, csak kisfröccsöt kap. Két rész víz, egy rész bor. A gazdaságban ráijesztettek, hogy elküldik. - Jóízűn nevetett. - Átminősítették éjjeliőrnek a

tehenészetbe. Éjjelenként teljesen egyedül vagyok otthon. Olyan jókat szunyálok, mint a macskánk szokott a napon, vagy a kályhánk előtt.

- Már fűtötök?

- Ah! A számra jött.

- De cicátok van? - élénkült fel a lány hangja. Erősen érződött, hogy szereti a macskákat.

- Van s fekete.

- Miért fekete?

- Mert én mindenben a feketét csípem - kacsintott rá.

Csilla felnevetett, ám az utolsó hangok csengő trillái váratlanul elhalkultak. A közelből ugyanis ordítást hallottak:

- Segítség! Leymeter Robi a tóba esett.

Mindenki odafutott. Vadonc nagyon haragudott rá, mert válogatottabbnál válogatottabb bosszúságokkal kínoztta. Sohasem unta meg. Újabb és újabb heccekkel állt elő. Ezért sokkal nehezebben mozdult meg, mint a többiek, ám kissé később ő is Csilla után futott.

Robi a vízben vergődött. Az elrúgott futball után futott. A laza, homokos talaj leomlott alatta, mire ő, menthetetlenül belecsúszott a bányató mély vizébe. Szemlátomást kifáradt, mert ki tudja mióta kínlódott a jéghideg vízben, mire, végre felfedezte valaki. Keze-lába begörcsölt, alig bírta fenntartani magát a víz felszínén. Nyáron talán kiúszott volna a meredek part alatti homokos padkára, amelyen apró fűzfaborocskák sínylődtek. Nem volt mindenütt ilyen padka, csak itt alattuk. Robi, valahol odébb csúszhatott bele a vízbe, sodródott, kapálódzott errefelé. Mindnyájan tudták, a látottak alapján: ha nem segítenek neki, menthetetlenül belefulladás.

De hogyan, főleg ki segítsen? Felnőtt, az egy tanárnőjük kivételével nem tartózkodott a közelben. Ő, pedig annyira megdermedt a hirtelen rászakadó ijedtségtől, hogy se mozdulni, se kiabálni, se útmutatást adni a gyerekeknek nem tudott. Csak állt és sokkosan remegett.

A gyerekek zöme tudott úszni, de a kapálódzó fuldoklót kimenteni, a legalább kétméteres vízből, amely ráadásul most jéghideg lehetett, senki sem merte megkockáztatni.

Összevissza futkostak, és ugyanolyan kétségbeesetten kiabáltak:

- Egy hosszú bot kellene! Benyújtánánk neki... - okoskodott Takaró Tóni.

- Gyorsan, gyorsan, fussunk az erdőbe, hátha találunk valamilyen hosszú-hosszú vagy mit tudom én milyen ágat! - kapott rá Boros Zotyó.

- Kötél...

- Mit érnél vele, egyébként sincs? - ordított, idegességétől erősen feldúltan Magócsi Jancsira Mészáros Viktor.

- Bedobnánk, ő elkapná.

- Honnét a fenéből szerezzünk kötelet? Meg, olyan hosszú bot sem létezik, amely beérne hozzá, ha mégis, mivel vágnánk ki, amikor nemhogy balta, fűrész, még bicskánk sincs - vágta rá az, félig kétségbeesetten, félig a tehetetlenségétől fortyogó dühvel.

Vadonc a parton ült, és Robit nézte. Egy pillanatra jóleső, fura megelégedés járta át a szívét vetélytársa vergődésének láttán. Ám, valamivel később furcsa látomása támadt: Apja, anyja a vízbe fulladt. Ők is ugyanígy vergődhettek a bős Dunában. Ha segítenek nekik, talán nem fulladnak bele a vízbe. Mindenki magukra hagyta őket, mint most itt Robit, mert a szertelen kiabálás, vitatkozás, kapkodás fej nélküli ide-odafutkosás, egyenlő a semmivel. Nem! - serkent fel hirtelen bensőjét kízó büntudata, miután egyetlen pillanatig sem habozott tovább. Cipőjéhez kapott és lázas gyorsasággal kifűzte.

Csilla melléje ugrott.

- Mit akarsz tenni? - vont a kérdőre kétségbeesetten.

- Kihúzom - vágta rá csendesen, de magabiztosan, mialatt tovább vetkőzött. Cipője után a ruháját is ledobta magáról.

- Ne... Ne tedd! - suttogta halálra rémülten a lány. Még a kezét is elkapta. - Nagyon mély lehet a víz, és hideg. Összeránt a merevgörcs.

- Nagyon jól ismerem a tavat. Semmi bajom nem lesz.

- Nem szabad! - fogta, húzta visszafelé.

Vadonc szembefordult vele, és csak ennyit mondott:

- Az én szüleim is vízbe fulladtak, mert senki sem segített nekik.

- Veled megyek. Nagyon jó úszó vagyok.

- A padkáig. Kihúzom, te segítesz életre kelteni. Masszírozni, dörzsölni. Szerezzetek meleg ruhát, dzsekiket, melegítőket!

Miután levetkőzött, csak az alsónadrágját és az atlétatrikója maradt rajta, egyszerűen a földre ült, és lecsúszott a meredek, homokos parton a kis padkára.

Robi ereje eközben teljesen elfogyott. Csapzott, nagy haja az arcát is befedte. Hol elmerült, hol újra felbukkant a víz felszínén. Ráadásul nem is a part, hanem a tó közepe felé, mind beljebb és beljebb sodródott. A zakója - ő vetette le, esetleg vergődése közben csúszott le róla - mellette úszott. Minthogyha ketten lennének a vízben. Csak amaz mozgott, apró hullámokat vert, elfulladásán hörgött, s bugyborékkolt is, emez mozdulatlan maradt. Az élt, emez halott.

Talán egy perc és vége!

Vadonc a kéklő s mély víz fölé hajolt. Előbb a két könyökhajlatát, majd az arcát, a combját és a hasát locsolta meg a hideg vízzel. Utána belecsúszott a tóba, és gyors tempóban úszni kezdett Robi felé. A víz jéghidege mindenét átjárta. Légzése lelassult, szíve tájkán görcsöt érzett, amely fékezte a mozgásában. Teste lúdbőrössé vált. Többször összeborzongott. Jól tudta: csak az állandó mozgás mentheti meg, ezért minden egyes testrészét megmozgatta.

Gyönyörű őszevi idő volt. Őt foknál több a napon, árnyékban kevesebb. Éjjel viszont mínusz két fok alá süllyedt a hőmérő higanyszála... Eleinte, miután a szülei vízbe fulladtak, igen iszonyodott a víztől. Erős akarátának köszönhető, hogy legyőzte a víziszonyát. Csak azért is jól meg tanult úszni. Nyaranként, hol a társaival, hol egyedül, szinte naponta lejárt ide, ezért úgy ismerte ezt a bányagödörben összegyülemlett, kisebb tónak is beillő vadvizet, mint a tenyerét. A legmélyebb helyen is leereszkedett a fenékre, mert Vadonc két percnél is tovább kibírta a víz alatt.

Mialatt közeledett Robi felé, állandóan csak a szüleire, meg a szüleire gondolt: Feléjük úszik most a jéghideg vízben. Őket menti ki. Ha akart, ha nem, egyszerűen nem tudott másra gondolni.

- Tarts ki, jövök...! - kiáltott, mihelyt megközelítette a társát.

Ám ő semmit sem hallott, félig öntudatlanul küzdött az életéért.

Vadonc körülúszta. Hallotta: a fuldoklókat nem szabad megközelíteni, mert ösztönösen mindenbe, s görcsösen belekapaszkodnak, nagyon könnyen magával rántathatják a mélybe a megmentésükre igyek-

vöket. Tervét az alatt eszelte ki, mialatt körülúszkálta. Elkapta a magányosan úszó zakóját, annak egyik ujját Robi felé nyújtotta.

- Fogd meg, kihúzlak!

Robi nem hallott semmit. Talán már nem is volt eszénél.

Vadonc ekkor mást gondolt. Kinyújtotta kezét, elkapta a fuldokló haját, és a kapálódzó, görcsösen rángatózó testet lassan úszva maga után húzta.

Máskor többször is átúszta a tavat. Most, ez a néhány méternyi távolság is nagyon kifárasztotta. Egyre jobban s jobban érezte, hogy izmai megmerevednek, görcsbe ugranak, s a jéghideg víz szinte elviselhetetlené válik.

Újra és újra a szüleire gondolt. Ha segítenek nekik, nem fulladnak meg. Ez, némi erőt adott egyre gyengülő testének.

Még egy csapás, még egy...

Lélegzete kihagyott. Mellkasa összeszorult. Fulladási roham kínoztta. Keze-lába remegett, szíve kő gyanánt elnehezült. Arca elszedérségedett, ajka elkékült.

Még egy csapás, még egy csapás.

Atlétatrikója és a gatyája ólomsúllyal húzta lefelé. A jéghideg víz, már nemcsak bántotta, hanem valósággal megbénította. Ráadásul, a már majdnem elalélt társa, mintha visszafelé húzta volna, le a mélybe. Nagyon aprókat lélegzett. Tüdejét ösztönösen teletartotta levegővel, hogy könnyebben fennmaradhasson a víz felszínén.

Még egy csapás, még egy!

Végre-valahára földet ért a lába. Alig bír lépni, egyre nehezebben és nehezebben vonszolta maga után az elalélt társát.

Csilla után többen lecsúsztak a rövid s keskeny padkára. A kezüket nyújtották, és megkönnyebbülten ordibáltak. Vadonc semmit sem hallott. Csak arcokat, szemeket, karokat s kisebb-nagyobb foltokat látott. Két életért küzdött, mint az apja, amikor az anyja után ugrott a Dunába: a sajátjáért és Robiért. Teste teljesen érzéketlené vált. Keze-lába, úgy érezte most, mintha felpuffadt és elnehezült volna, mint a megfagyott emberé. S ő hitetlenkedve riad fel: mégis a parton áll?

Hogyan lehet ez?

Dobhártyája pattogott. Szeme előtt tüzes karikák ugráltak. Teste, egyetlen, nagy görccsé merevedett. A víz, a part, a bokrok, a gyerekek, minden, de minden tótágasként állt, és forgott, körülötte. Nagyon szédült, kapaszkodni akart, hiába, mert néhány tétova lépés után a talaj kicsúszott alóla, a világ elsötétült, és ő csendesen visszacsúszott a víz szélére.

Szerencséjére csak néhány pillanatra vesztette el az eszméletét. Mire újra magához tért, a padkán hevert. A fiúk és Csilla vonszolta a víz szélétől feljebb.

Felült.

- Robi? - fordult, érdeklődően a körülötte sündörgő társaihoz. Többen, ki-ki a maga módján masszírozták, dörzsölték, élesztgették, fejtenül. Nagyon melegnek érezte a kezüket, főleg Csilla tenyerét. Száz közül is felismerte volna.

- Melletted fekszik a földön - hallotta a választ. - Élesztgetik...

- Vadonc ruháját! - kiáltott fel valaki a partra.

Azonnal ledobták. Csilla kapta el, és a mellette álló társa segítségével sorban ráhúzta. Mire végeztek, Vadonc talpra állt. Máris segíteni akart Robinak, akit addig-addig dörzsölgettek, élesztgettek, lélegeztettek, mígnem teljesen magához tért.

- Gyere! - hadarta Henrik. - Felviszünk a partra, onnét haza!

Ketten is a hóna alá nyúltak, de ő lerázta őket magáról.

- Robinak segítetek! Én magamtól is felmászok.

- Annyian segítenek neki - vágták rá egyszerre többen is -, hogy alig férnek hozzá.

Vadonc fogai, mialatt felfelé mászott vacogtak, izmai remegtek. Az előbbi kellemes melegség, érezte, már elillant a tagjaiból. Egyre nehezebben viselte el testéhez tapadó ruhájának súlyát. Olyan érzete támadt, mintha, rázárt, hatalmas hűtőszekrényben járna. A fogai vacogtak, a teste remegett.

Mozogni, mozogni! - nógatta magát. S mozgott, addig-addig mozgott: ugrált, rángatózott, mígnem, ha lassan is, de kissé felmelegedett.

Fenn a parton a tanárnője sírva borult a nyakába. Összevissza csókolgatta, s hálálkodott.

Közelükben terepjáró tűnt fel. Az erdő, a föld, a tó tulajdonosa, szokásos határszempléjét tartotta. Talán nem hajt erre, ha a gyerekek észre nem veszik, és kézzel-lábbal nem integetnek, torkuk szakadtából nem ordítanak: ide, ide! A tanárnő eléje futott, és könnyeivel küszködően elhadarta neki a történeteket, s megkérte, hogy vigye haza a két, vizes, nagyon megviselt gyereket.

A jómódú gazda készségesen segített. A szemmel látható két, didergő, alig éledező gyereket hátra ültette, és alaposan bebugyolálta őket az ülésen lévő pléddel, A fűtést a legerősebb fokozatra állította.

Robi arca falfehér, szeme beesett volt, hangja erőtlennek, s kifejezetten másviláginak tűnt, amikor Vadonchoz fordult:

- Köszönöm - rebegte elérékenyülten, alig hallhatón.

Két öklével dörzsölgette szét lepergő könnyét. Jóval később folytathatta: - Ellenséged voltam, te mégis... - hangja elcsuklott.

- Ugyan! - rántotta fel a vállát Vadonc. Egyik kezét kidugta a takaró alól. Tenyerét, Robi belecsapását fogadón széttárta.

Miután az felengedetten, erejéhez mérten, alig érezhetőn, de már mosolyogva belecsapott. Hátra dőlt. Szemét behunyta, és jóízűn mosolygott. Olyan légiesen könnyűnek és „tisztának” érezte magát most, amint még sohasem.

* * *

Leymeter Robi, aránylag jómódú szülei, hálából gyermekük kimentéséért, rá alig egy hónapra, szép síremlékművet készíttettek Labanc Józsi Dunába fulladt, halott szüleinek.

Felavatásán az egész 7.a osztály a sír körül szorongott. Az új sírkő, a helyi plébános általi felszentelése, megáldása és az igazgatójuk, rövid beszéde után, sorban kezet fogtak Vadonccal és a szintén jelenlévő nagypapjával.

Robi nemcsak kezet szorított vele, hanem látványosan át is ölelte.